

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Altissimi doctoris Antonii andree seraphici ordinis
minorum questiones subtilissime sup[er] duodeci[m]
libros methaphisice A[ristotelis]**

Antonius <Andreas>

in venetiarum, 24. XII. 1481

Liber Quintus

[urn:nbn:de:bsz:31-326419](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326419)

quantum e de se saluatur i quacunq. Ad 3^m cum dicitur q inter omnia relatiua e medium relatio. dicendū q verum e de intentionib. sic enim e media relatio. z hoc omnia opposita sūt in genere relationis quatenus oppositio que e genus eorum e in genere relationis. z sic cōtra- dictoria secūda ista intentione habent utiqz me- diam relatione; ipsam. loquendo tamen de re- bus abstractis intentioni non est verum q refe- rantur. nec per consequens q habeant medias relationem. nam hō z non hō nō referūt ad in- tuicem. Ad quartum de illo scuto dicit vno^o q non est inconueniens illud scutum eē album z non album quia hoc non e secundum idē. nā vnum contradictorium inest pro vna pte. z al- terū pro altera. idē nentz inest similit. sed vtrūqz f3 quid. Contra. ga tunc medium ita e inter cō- tradictoz ia sicut est inter contraria imediata.

Responso. in cōtrariis imediatis datur sub- iectum medium cui neutrum inest neqz similiter neqz secundū quid. lapis enim neqz e sanus neqz e eger neqz cecus neqz videns. sed inter cōtra- dictoria nō pōt dari aliqz medium vlt subiectū cui neutrum inest vel similit. vlt secundū qd ga de quocunqz dicitur alterz contradictozioz l sim- pliciter vel secundū qd vt in proposito de scuto In contrariis at imediatis z etiā i pnatius est dare aliqz subiectuz. n. cui neutz inē nec similit nec secundū quid vt p3 in ex^o p̄dicto de lapide.

Aliter respondetur q cum queritur vtrum tale scutum sit album l non album neutz e dan- dum. ga nihil denominatur ab accidente nisi si- militer inest vñ scutum illud non e albū similit neqz est nigrum similit. Contra si hoc scu- tum nō est similit album nec similit nigrum z sic de alijs. q nō e coloratum. consequens est euidenter falsum. q z antecedens consequentia probatur. ga qcqd denominat a genere deno- minatur ab aliqua eius sp̄. ex 2° topicozis.

Responso. consequentia nō valet ad pba- tionem dicendū. q ad destructionē cuiuslibet inferioris non sequitur destructio superioris i p̄dicatōne denominatiua nisi d̄struatur quodli- bet inferius non solum in se sed etiam in cōiun- ctione euz alio opposito. vt dicendo sic. non est album neqz nigrum neqz album z nigrum simul q nec coloratum. sic exponitur illa considera- tio. sed in proposito non e sic. quia licet quodli- bet inferius destruat in se non tamen in cōiun- ctione ad aliud opposituz. tale enim scutum est album z nigrum simul z neutz eozum. vlt pōt exponi aliter sic. denominatum a genere opoz- tet denominari a specie aliqua. vtrūqz e aliqua illaz denominationū de quibus e sermo ibi. sic q e album vel habet albedinem. vel huic inest albedo. primus modus non est verus in propo- sito vt scutum illud dicatur album vel nigrum sed duo alij modi sunt veri in proposito. nā vt

ram e dicere q illud scutum h3 albedinē z sibi inē albedo similiter est de nigredine. Alr d̄ q hec e simplr vera q scutum nō e coloratū qz nullo colore nō eiz e album vlt nigrū sicut duo habentes vineam neuter h3 vineā. sicut dicitur sexto topicoz. Ad vltimum principale d̄ q contradictio non e in terminis icōplexis. z ideo neutru; predicatur de quolibet in talibus.

Cōtra ga qnto hui^o d̄ q alterū d̄dictozioz d̄ de quolibet. sed propō cōplexa de nullo p̄- dicatur. q cōtradictio h3 accipi f3 terminos icō- plexos. p̄e hō z non hō sunt opposita nō contrarie. tum quia alteram nihil dicit positue tum quia in substantia non e proprie contrarie- tas. vt d̄ i predicamētis. nec opposita p̄uati- ue ga non homo dicitur de eo q non est natum eē homo. p̄ta de lapide p̄uatiō autem nō sic nec opposita relatiue p3 ergo relinquatur q cō- tradictorie opponatur. Alr q dicendū q cō- tradictoziorum semp alterum dicitur de vno- quozqz i icōplexis d̄mō terminus de quo dicitur non accipiatur distributine. rō huius e. quia vni supposito pōt inesse vnum z alij alterū. vñ neutra istarum est vera. omnis homo e alb^o. ois hō est non albus. Sciendum etiā q contradi- ctoria non e necesse predicari de quolibet euz reduplicacione. vnde vtrazqz istarum est flā. hō iquantum homo e albus. homo inquantum hō e non albus ga tūc de necessitate vlt ois hō eēt alb^o. vlt nullus homo eēt albus.

Explicit liber quartus.

Questio

Prima

Intra Quin-

tam librū queritur. Vtr eiusdē effect^o sint plures p se eē. videi q si. qz si vna suf- ficit alia superfluit. sed qui- libet per se cā videi sufficē

in suo genere sine aliqua. q zc. Contra p̄hs bic i litera. R̄ideo. In ista questione p̄zmitti aliquas distinctiones fo onā aliqz p̄clnsiōes.

Quantū ad p^m sit ista p^o distinctio q cārum qdā sūt eiusdē ordinis quedam. sunt alterius ordinis ille dicantur eē eiusdem ordinis q sūt i eodē genere eque p z eiusdem sp̄i. sed dicuntur alterius ordinis q i eodē genere sunt cōtinalē ordinate f3 prius z posterius. z sūt alterius sp̄i Exemplum primi. duo homines q p̄ trahentes nauim exemplū si. hō z sol i generatiōe hominis

Secūda distinctō sit ista q cārum eiusdē ordi- nis qdā sūt totales. qdā p̄iales. dicit at cā total que in illo genere eē non indiget ad suam cau- salitatem aliqz causa eiusdem ordinis secū cam

Quintus.

caute sed sola per se sufficit. Sed dicitur causa partialis que in illo genere ce non sufficit ad eandem effectum. s3 indiget alia causa eiusde ordi nis secum ca causante exemplum pmi ignis ge ncrans ignem. exemplum si duo homines tra hentes nauem quozum alter de se no sufficeret ad tractionem. Tertia distinctio sit ista. q ca ram quedam sunt eiusdes generis z quedaz al terius generis exemplum pmi ocs ce efficiens z formales z huiusmodi. exemplum secundi si accipiantur ce diuerse vna materialis altera efficiens zc. Quantum ad secundam sit ista p q eiusde effectus possunt ee ples ce alterius z alterius generis z totales. hec pz per pnam in lra ga es z forma statue z factio ipsius sit ce sta tue. quarum quelibz in suo ordine ce ca totalis huius statue hoc etiam habetur expresse 3o b 2a questione vbi dicit philosophus q contingit eide inec ocs modos cap vt domus vñ quidez motus. i. ca efficiens e ars z edificator cui vo ca. i. ca finalis e operatio. i. vno pnta habitatio z materiali. ca materialis sunt terra lapis z ligna sps. i. for est ratio. i. proportio siue copo domo

Secunda p sit ista. pro eiusde effectus possunt ee plures ce eiusde generis z totales si sint alte rius ordinis. s3 pz per exemplum. ga de sol z ho pducunt homine. quoz quodlibet ce ca totalis z sufficiens in suo ordine z quodlibet e de ge nere ce efficiens. Tertia p sit hec. qd eiusde effectus possunt ee plures ce eiusde generis z eius dem ordinis. si sint cae partiales. hoc pz per exem plum. Sic enim plures trahens nauem sunt ca tractus nauis. Item p z mater sut isto ce plis

Quarta p sit ista. impossibile e plures causas ee eiusde generis z eiusdem ordis z totalis eius dem effectus hanc pzo bo sic. ga si sic. g effectus non depedet eentialiter ab aliq haz caru. conse quens est falsum g z ans. pbo consequentie Sint. a. z. b. totales ce ipsi. c. pz q. c. non depen det ab. a. ga pot ee sine. a. na sufficienter bz ee p b. q ponit talis ca eius. z per idem pot heri q non depedet eentialiter ab ipso. b. qz bz ee suffi cient p ips. aliqd ponit totalr ca eius g ipsuz. c. n depedet nec ab. a. nec a. b. eentialr. Sed hec ro nihil valet 3a secundam conclusionem. ga ce al teri ordinis z totales no superflunt qten roe ordinis eentialis ocs simul regrant z sunt alte rius rois qd non est in proposito. Ad argum tum in oppositum pz q seips soluit. arguit enim de causis totalibz eiusdes generis z ordinis ali ter n oclaudit. Ad illad i oppo pz ex dictis.

Questio ij
Prum finis sit principium. arguitur q no ga de roe pncipij ee p m vt pz in ca pcedē tised d roe finis e ee vltm. vt hctur i ca de perfecto. g finis no e principium. ga pzi mi z vltimum opponuntur. Contra pbs hic

in littera i fine capituli pcedētis. Juxta hoc qro ho. vtruz finis sit ca. Et vt q non. ga l eē ca s3 q ens. aut secūdu q n ens non secūdo. qz no ens nulli e ca finis at ponitur ca enti nec p. ga finis non est ca nisi secūdu qd mouet effi cientem ad agendū. sed qn finis e non mouet efficiens. sed cessat ab actione. qz habitibus psc tib cessat motus p de generatione. Contra philosophus hic i lra iuxta b qritur 3o vtram si nis sit ca efficiens. vt q non. ga si sic sequerēt tria i puenientia. p m q idē respectu eiusdes erit ca z catū. z per pns prius z posterius naturalie qd pz ex b ga et ips efficiēt e ca finis sic ecō vt dī h i textu z m i puenies e. q idē eēt ca sui z pns seipo. qd pz sic. ga qd e ca eē e ca catū. z qd e pzius pzioti e pzius posteriozi. si ergo finis est ca efficiens z efficiens e ca finis. seqt q finis e ca finis. s3 potest argui de pzi sic p. 3m icō ueniens e q i demōstratione eēt circulus qd pz sic. na demōstratio pp qd e per eaz. g euz effici ens sit ca finis poterit demōstrare finem. g etiā si finis sit ca efficiens g per finem poterit dmo strari efficiens. z si erit circulus. Contra pbus hic in lra. Juxta b queritur 4o. vtram finis sit maxime ca z vt q non. na finis e ca extrinseca g no e maxime ca pna pz. ga materia z forma se canse extrinsece intrinseca at vt magis pferre ad ee rei q extrinsecum. g materia z for erūt ma gis ce g finis. Pre si finis eēt max ca tunc nobilissima caa haberēt illā eaz pns e fal. ga imobilia sunt nobilissima caa z tñ no hnt cam finalem. vt dicit pbs 3o huius. vbi assignat cam ex hoc q finis e alicuius actionis. actio at est in motu. sed imobilia no habent motum. Pre si finis eēt max ca tunc maxime certa cognitio eēt per finem. consequens e fal. na maxime co gnoscim quid ipsum e per formam. nam philo sophus vbiqz circūlogtar qd per formā. Co tra cōmentator ca de pzin z fine dicit expresse hoc. Respondeo circa istas questiones sic p cedē p distinctiones aliq pmet ee. z ad questio nes dicitur. Quantum ad p m sit ista pziua disti ctio q finis e duplex vt hctur 2o de aia. f. finis gratia cuius z finis quo. dī at finis gratia cuius ipsi obz qd per operationem attingitur vt deul qui attingitur a beatis per actam intellect z vo luntatis. sed finis quo dicitur ipsa operatio qua obiectū attingitur puta si ipsa volitio seu itelle ctio. Secūda distinctio sit ista. q finis gratia cuius aliquando per operationē inec pducitur aliquando non sed ptesupponit exemplū pmi de forma naturali q per motum vl generatiōez pducitur vñ quinto huius ca de natura dicit q finis generationis e for z ille finis e obz qd attingitur actione sine oratione transeante per quā pducitur inec. ex m secundū. de z ille finis est obz qd attingitur opatione seu actiōe ima nēte. puta per actum intellect z voluntatis. hoc

et secundo modo. se habet obiectum sensus ad sensus

Tertia distinctio fit ista que ponitur ab Avicenna. quanto metaphysica. capitulo quinto. quod res dicitur esse causa dupliciter. nam res dicitur aliquid causa in sua causalitate. aliquid in suo esse primo. causa finalis precedit omnes alias in causalitate quia monet agentem et agens ex appetitu finis movetur ad agendum. ut attingat finem efficiens autem habet rationem causi respectu finis non quantum ad suum esse primo. sed quantum ad causalitatem. secundo autem modo ipse finis est causatus. sicut forma carni dicitur quantum ad suum esse primo. Quantum ad secundum dico ad omnes quatuor questiones. et teneo partem affirmativam que probatur primo auctoritatibus nam Avicenna. ubi supra. capitulo eodem circa fines. dicit quod si de unaqueque causa esset scia. de causa finali esset nobilior. et ipsa esset sapientia et nobilior aliis partibus illius scie. unde secundum eum causa finalis esset causa causa. Item commentator in fine capituli de principio. dicit quod illud primum. scilicet finale intendit ad sciendum in hac scia et illud est causa finalis. omnes autem cause non sunt principia nisi propter illud. Item Avicenna. 2. philosophorum dicit quod sicut est principium in speculativis omnibus sic finis in agibilibus. unde omnes causalitates reducuntur ad causalitatem finis ut ad primum. nam extrinseca prius causant. quia eis extrinseca causant. id est intrinseca causant et non e converso. extrinseca autem prius causant finis. quia enim ille monet efficientem rationem amat. id est agens agit et non e converso. Si vero queratur que causa istarum. scilicet materiarum et forme sit prior. dicendum quod causalitas forme quod enim propinquius est primo. sed causalitas forme est habet quantum ad propinquum efficienti et fini. est ergo iste ordo quod primo causalitas ex natura rei est finis. 2. est efficientis. 3. est forme. 4. materiarum.

Arguitur etiam ratio ad propositum sic. quod per se agens agit propter finem. quod finem habet rationem principii. sic intelligendo quod finis a causa causatur. ut predictum est nam primo venit in mentem agentis sub ratione boni appetibilis. nam est bonum et optimum aliorum ut dicitur in ista agens autem motum a fine producit formam qua producta communicatur materie et ut sequitur quod materia sustentet formam ex quibus patet quod in toto isto processu finis habet rationem principii. antecedens ratio probatur sic. quia omne agens in cuius actione potest accidere error agit propter finem. sed omne agens per se est huiusmodi. ergo omne agens per se agit propter finem et dico agens per se ad removendum causam et fortunam cum omne agens per se sine agat naturaliter siue a proposito agit propter finem ut probatur 2. philosophorum perbatio maioris. nam 2. philosophorum probatio maioris. nam 2. philosophorum dicitur illa actio frustra esse que non consequitur finem intentam si ergo nullus finis sit intentus nullum agens ageret frustra nec erraret quod omne agens quod potest errare agit propter finem. tale autem est agens naturale quod potest errare et hoc etiam est verum de agente per intellectum.

Sed est dubium cum finis productus ab efficiente habeat nobilitatem esse existens extra in re quam existens in esse intellectu tantum. nam primum est esse reale. 2. intentionale. videtur quod magis sit causa primo. quam secundum nam nobilior est esse cause in quantum causa quam cause in quantum causatum

Dicendum quod esse nobilior potest intelligi. scilicet ut simpliciter vel secundum quid primum esse rei factibilis nobilior est in mente artificis quam in se sicut lapis nobilior habet esse in mente dei. simpliciter quam in propria natura. similiter archa in mente artificis. nam primum esse est imateriale et incorporeale ratione eius in quo est secundum esse est materiale et corporeale. sicut patet. Si vero loquamur de esse secundum quid. sic lapis vel archa habet nobilior esse in se et in sua natura quam in mente cuiuscunque artificis quia ut in se habet realitatem et veritas esse lapidis vel arche quam in mente dei vel artificis. Ad propositum finis ut habet esse in intellectu et in mente agentis habet nobilior esse simpliciter quam in re est et ut in se. non tamen esse secundum quid. ut arguit ratio sed ergo primum esse habet rationem cause. et sic nobilior esse simpliciter respondet finis ut est causa finis ut est causatum et productum. Ex predictis colligitur pars affirmativa cuiuslibet illarum questionum licet mixtum sit posita quod admodum veritas illarum. Ad argumenta ad primum patet ex predictis. nam finis est primum secundum quod est in mente artificis et ultimum secundum quod est in re extra. primo est primum principium. 2. non sed magis est principium. Ad 2. pro secunda questione dico quod finis est causa secundum quod est ens presentatum in mente sine intentione agentis. sic enim movet agens sub ratione diligibilis.

Ad illud primum de generatione dico quod philosophus loquitur de termino motus quando est realiter presens et productus iam per motum. tunc enim cessat motus non tamen ut est presens in intentione. finis autem ut est causa habet esse in mente. et non in re extra. Ad tertiam partem questionis nego ad consequentiam ad quod libet illorum trium inconvenientium que inferuntur enim inferatur primo quod idem respectu eiusdem est causa et causatum prius et posterius. dicendum quod ille quatuor cause sunt eque primo in suo genere. et tamen una potest esse prior alia sicut in a generalissima sunt prima genera simpliciter et tamen unum predicamentum est prius. alio unde prioritas in causis est equivoce sicut causalitas. tunc ad formam dico quod non est inconvenientium idem esse prius et posterius causa et causatum prioritate et posterioritate et causalitate diversimode dicta. In eodem tamen genere causalitatis et prioritatis est impossibile unde efficiens est causa finis et per consequens. primum in ratione cause efficientis. finis autem est causa efficientis. et per consequens prior in ratione finis et desiderabilis. Cum vero inferatur secundo quod idem esset

Quintus.

causa sui ipsius. dicendum qd est dicitur qd qd d e
causa cause re. z in illa proposito accipiunt tres
cause sed tamen variat ca prima respectu me
z me respectu ultime quare committitur fallā ac
cidentis prima enim ca accipitur in genere cāc
efficientis. cum dicitur qd qd d est causa cause
sed secundo sumitur in genere cause finalis est
causa cāi vnde in talibus sic variatus non ē p
positio vera. Si vero vna causa sit prima respe
ctu secunde in genere cē efficientis z illa z^a re
spectu tertie in eodem genere cause tunc ē pro
positio vera. Ad illud de prioritate dicendum
per idem cum enim dicitur qd idem esset prius
seipso non valet. qd mutatur prioritas sicut pri
us cas infertur tertio qd est circulus in demon
stratione nego consequentiam. ad probationes
dicendum qd non est circulus in demonstratione
nisi quando est vtrobiq; idem genus demonstra
tionis qd non ē in proposito nam sicut causa est
equiuoca sic z demonstrationes. oportet qd ad
circulum demonstrationis qd idem genus ppf
qd si in vtraq; demonstratione. nam aliter non
erit circulus. Alr pōt dici ad argumentus qd
finis non ē causa finalis efficientis sed effectus
vnde cum dicitur qd agens agit propter finem
non est intelligendum propter finem suum sed
propter finem sui effectus z tunc pz qd tunc ni
hil mali sequitur ex predictis. Sed contra
philosophus hic in littera dicit qd efficiens z fi
nis sunt sibi inuicem cause. Respondeo vtz
est in causando vel secundum causalitatem non se
cūdam id quod sunt. quia enim efficiens amat
finem ideo efficit effectum illud tamen qd est fi
nis non ē causa eius qd est efficiens. nec etiā effi
ciens ē semper causa ipsius finis salte; respectu
finis gratia cuius qz ille presupponitur nec pro
ducitur ab efficiente. Ad primum 4° questio
nis cum dicitur qd cause intrinsece sunt magis cē
dicendum qd falsū ē qd illa que est prima causa
litas omnium est verior. talis est causalitas finis
nam omnes alie causalitates dependent a fine
vt preostensum est. vnde verum est qd effectus
est a causis intrinsecis immediatis. z proximis
tamen non magis simpliciter. Ad secundum
concedo qd nobilissima causata habent finales
causam cum autem adducitur philosophus. 3°
huius. dicendum qd illa auctoritas non multus
cogit qd ibi in tertio procedit modo disputati
uo vt ibi declaratum fuit in scripto z determina
tum qualiter i immobilibus inneniatur ratio fi
nis z efficientis z cum probatur qd omnis finis
est finis alicuius actionis dicendum qd duplex
est actio scilicet imanes z transiens licet ergo ne
gerat ab immobilibus ratio finis quā attingitur
actione transiente qd proprie habet ratione; mo
tus sicut loquitur philosophus. non tamen ne
gatur finis qui attingitur actione imanente.

Ad tertium cum infertur qd maxime certa co

gnitio esset per finem dicitur vno. qd verum est
vnde omnes cause possunt per finem demon
strari. ideo potissima demonstratio z certissima
est per finem quia sicut principium in speculati
onibus ita finis in agilibus ergo sicut prima
sunt certissima. sic z finis cum qd dicitur qd max
cognoscimus per formam ipsum qd qd est. dico
qd falsum cā nam qd quid est rei z definitio pōt
accipi ab omni causa. Aliter dicitur qd cogni
tio rei pōt accipi dupliciter. s. simpliciter z fm
proportionem. vt dictum fuit in secundo z in p
dico qd aliqua certius cognoscantur secundū
proportionem cognoscentis. z tamen non sunt
notioza simpliciter. sicut materialia sunt notio
ra nobis secundū proportionem qd imaterialia.
z tamen imaterialia sunt notioza simpliciter.

Similiter in proposito cog^o per finem ē sim
pliciter notioz. tamen cognitio de illa re secun
dam proportionem suam est notioz per formā
ga forma est proximior cā qd finis vñ primo po
steriorum dicitur qd cog^o per causam propinq;
est propter quid. sed per remotam ga. Ex oi
bus predictis patet vnam corr^m. s. qd finis ē cā
causarum qd tum ad causare. z vt h3 ē in mēte
sed efficiens qd tum ad cē reale extra.

Questio

iiij

Verum

causa particularis z i
actu similis sit z non
sit cum effectus particulari z videē
qd non qz si sic. qd in prin^o motus ces
sat motus consequens ē eadēter falsum. ergo
z antecedens. probatio consequentie. habitib^o
presentibus cessat. motus primo de generatio
ne accipiatur ergo aliquod efficiens per motus
certus est qd in primo motus est efficiens in actu
qz effectus erit in actu. sed existente effectus in
actu cessat motus. ergo cessat in prin^o. Pre
terea mouens naturaliter prius est motus. z si ad
inducem referantur nihil nisi^o vt dī 4° huius. qd
mouens pōt ē sine moto sicut prius sine poste
riori. ergo causa in actu sine effectus in actu.

Preterea scitum in actu ē cā scie i actu. sed
scitum in actu pōt ē sine scia. ergo causa i actu
sine effectus in actu. probatio minoris ga referū
tur 3° modo relatiuoz vbi non est essentialis oz
do nec multa dependentia quia scia depēdet a
scito vel scibili z. non necessario. Pre^a deus
ē semper cā in actu si ergo cā in actu z effectus i
actu sūt sunt. sequitur qd effectus dei semper su
isset in actu z sic mundus ab eter^o est qd ē her
ticum. qd autem deus sit sepe causa in actu patz
quia si prius fuisset causa in po^a z postea in actu
z per consequens mutaretur. Contra phs h
z 2° phisicorum. Juxta h queritur 2°. vtrū cā
in po^a sit simul cum effectus in po^a vt qd sic. nas
relativa simul sunt z non sunt. s3 causa i poten
tia z effectus in potentia referantur 2° relatiu
rum vt calefactum z calefactibile i quo modo

est mutua dependentia essentialis sicut in prio
 7 per hoc distinguitur a tertio mo. ergo ca i po
 7 effectus in po similis sunt 7 non sunt. Con
 tra pbs hic in lra. Respondeo. circa istas du
 as questiones p qsdam opinionem pertractabo
 secundo aliter respodebo. Quantum ad p^m
 est vna opinio q videtur egidij super secundo
 phisicorum. q causa efficiens per motum habz
 duplicem effectum. vnam immediatum. s. ipsam
 fieri. aliam mediatu. s. factum esse. Ex hoc dicit
 ad questionem duo primum dictum e q ista p
 positio e vera de causa in actu 7 de effectu ime
 diato. s. ipso fieri hoc pbatur. ga quando causa
 e in actu tunc mouet. 7 quando mouet ipsum si
 eri tunc e immobilis 7 ideo sil sunt causa mouens
 7 ipsum fieri siue moueri. Secundum dictum e
 q ista propositio non est vera de ca in actu. 7 ef
 fectu mediato. quod probatur sic. ga si sic oia
 eueniret de necessitate. supposito illo q oia ha
 berent causas per se. consequens e falsum. vt pz
 lecto huius consequentia probatur sic. Sit ali
 quid faciendum tertia die 7 vocetur. a. si. a. siet
 ab aliqua per se ca sit illa ca. b. si. b. habeat alias
 causam. si. c. 7 sic rednecdo ad aliquid. qd nuc
 est si. d. qd est causa ipsius. c. tunc sic si. d. e ca
 in actu 7 est necessaria 7 ipsum. c. est necessario i
 actu ex ypotesi. 7 si. c. g. b. 7 si. b. g. a. ergo aia ne
 cessario euenirent. Sic enim arguit philosoph⁹
 sexto huius capitulo 3°. vnde iste due propositi
 ones non sunt simul vere. s. q cuiuslibet fiendi
 sit dare aliq per se causam. 7 q posita causa in
 actu necessarium sit ponere effectum in actu na
 ex his duabus propositionibus segtur 2° iposi
 bilis modo predicto. s. q omnia erant de neces
 sitate. non propter primam propositionem ga
 concessa illa tamq vera adhuc conclusio segre
 tur propter secundam. ergo secunda e iposibi
 lis. De secunda questione dicit ab istis q causa
 in po no o3 q sit simul cum effectu. ro e ga ca i
 po e prior effectu qz pot esse sine eo. Sed 3°
 ista opinionem arguitur red acendo roes p^m
 contra eos de fieri qd ponit effectum immedia
 tum nam posita prima propositioe qz pcedit
 7 hanc qz ipsi dicunt q posita ca in actu necessa
 rio sit ipsum fieri in actu. arguo vt prius. ga. d.
 existente in actu necesse est. c. fieri. 7 c. b. 7 ex. b. a
 fieri. g oia futura fierent de necessitate. Pre
 terea 3° ipz dictum in se vt opponitur non videt
 veru. s. q ca particularis 7 effectus immediatus
 sint simul. ga ponam q sit multe cause agetes
 non per motu si causa existente in actu necesse
 est immediatum effectum esse in actu. g oia produ
 cibilis a talibus causis de necessitate euenirent
 quod fal^m e. ga possant illa coringenter causas
 sicut cae agentes per motum. 7 magis etiam vt
 patet de mobilitate per voluntatem. Ad for^m
 ratiois dicendū q ibi e fallacia fz qd 7 simpliciter
 cōcedo enim q quando causa i actu cat neces

sario segtur q effectus est in actu. Si autem in
 feramus g neco e effectus. non valet. ga causa e
 in actu contingenter. vñ pna non valet effectus
 necessario necessitate consequente e in actu si
 ca sit in actu. ergo effectus necessario e nisi po
 nere e q eēt ca neco in actu. nunq enis ex neces
 sitate conditionalis segtur necessitas consequē
 tis. nisi antecedens sit necessarium sed no eua i
 proposito si sit ca i actu contingenter. Con
 tra illud ad qd dicunt qdam ad secunda questu
 onem de ca i po 7 effectu i po vt enis qd simul
 sint 7 non sint. ga referuntur fo mo relatiouus
 q mutuo depēdēt. Quantu ad fz dico terua
 p^m e q illa differentia inter cas in actu 7 i po
 respectu effectui pportionaliter acceptozus
 n e accipienda qtu ad ipsas relationes cae ad
 effectum. ga sic simul e ca i po 7 effectus i po
 sicut ca in actu 7 effectus in actu na oia hoc re
 feruntur vno gener relatiou. s. fo mo. Sed vi
 tas huius dicti accipienda e i fundamentis relati
 onū vt sit sensus 7 relatio cause in actu 7 effect⁹
 in actu non possūt fundari nisi in ente in actu 7
 iō sicut relationes simul sunt 7 non sunt ita 7 fū
 damenta eoz. sed relationes cae in po 7 effectus
 in po n reguntur fundamenta in actu. 7 iō non o3
 fundamenta eozum simul eē lz relationes simul
 sint. nam si relatio eē in po fundaretur in ente i
 actu sicut iste edificator e. no o3 relationes ef
 fectus in po sibi correspondentes fundari in
 aliquo ente in actu non eiz o3 similis existere be
 dicatoroz 7 edificabile. qz edificabile potest
 fundari i ente i po. 2^m dictum e q illa diffe
 rentia no e intelligēda de fundamentis relati
 onū iqtū fundamenta sūt. ga sicut vterq relati
 ones similis sunt ita 7 fundamenta sil sunt. i. i actu
 sunt inqtū fundamenta. hoc e actu sunt sub illis
 relationib⁹. Sed est intelligēda de fundamen
 tis cōpatis ad existentia ga i ca 7 effectū in actu
 si vnum fundamētū existit in actu 7 aliud nō sic d
 ca 7 effectus in po. 3^m dictū e q illa dfa non
 e intelligēda de fundamentis absolute accepti
 sed sub relationibus n eiz segtur q si vnu fun
 damentū existat. s. cae in actu q fundamentuz ef
 fectus in actu existat ga fūdamētū absolute exi
 sere pot in actu sine relatione. s. si fundamen
 tum cō in actu e sub relatione in actu fundamē
 tum relationis effectus existit sine relatione in
 actu. Est ergo i sūma differentia sic accipien
 da hic idēz. no qdē inter relationes. ga sic vtri
 que necessario simul sunt nec iter fundamenta
 relationum inquantam fundamenta. qz etiā illa
 vtriqz necessario simul sūt cū sine illis vt sic non
 sint relationes. nec inter ea que sunt fūdamēta
 secūda se considerata. ga sic neutrobqz necessa
 rio sunt sil in actu nec neco sil in po. Sed i
 telligitur differentia de fundamentis actu exi
 stentiā n absolute sit ad existentia sub relatiōi

Quintus.

hinc ut sit sensus qd si est a cā in actu illa relatio est in actu ergo necesse ē aliquid existere i quo fundatur relatio eē in actu & effectus in actu. Sed si ē cā in po^o sicut hedicatoz non oportet aliquod ens in actu eē in quo fundetur illa relatio in po^o sed sufficit habere aliquod fūda mentam ens in po^o. Ad argumenta. ad priuz dicendum qd consequentia non tenet. Ad pba tionē dico qd eod quo agens per motuz ē i actu effectus ē in actu. i. mō pexpósito. Sed dum motus ē ipsum agens non est cā in actu ipfi^o facti esse vsqz ad vltimuz instans. accipiēdo ta men effectum respec u cuius ē mouens i actu il le effectus ē in actu. i. ipsum fieri. quia dum mo uer non est cā in actu nisi ipfius fieri. sed in vlti mo instanti ē causa in actu facti eē. & tunc causa & effectus sunt sil^o in actu. vnde si cā ē in actu in fieri sil^o erit effectus in fieri. si est actu in facto eē erit sil^o effectus in facto eē. quando ergo dicit qd habitibus. p. c. motus dicendum qd presente habitu siue effectus in facto eē cesset motus non alit. zē. sic at ē tantum presens in fine motus. Ad secundum de quarto huius. dicenduz qd mouens ē simul natura cum effectu accipiēdo ista ut sunt sub relationibus modo p̄dicto. tamen res subiecta mouenti ē prioz rei qua fū datur relatio effectus. philosophus autem loq tur de fundamentis non de relationibus. vnde ibidem dicitur qd sensibilia possunt eē non exi stentibus sensibus. qz sensibilia & sensus dicuntur relatiē. dicitū ē at qd dfa illa intelligenda est non de fundamentis absolute. sed ut sunt s̄b relationibus. Ad tertium dicendum qd scitū in actu & scia in actu sil^o sunt & nō sunt. cum dicitur qd referuntur tertio modo. dico qd sil^o est nisi accipiēdo sciam in actu & scibile non scitū vnde sciam qd scibile secundum se & essentia liter refertur ad sciaz in po^o. & scientia in po^o. & scibile sil^o sunt & non sūt. nec accidit sibi qd sciaz in po^o. accidit tamē lapidi. sicut accidit iohāi qd sit p̄ non tñ accidit patri qd sit pater vnde sicut scia i po^o essentialitē dependet a scibili ita eod uerso & scientia in actu dependet a scito in actu & eod uerso. qñ ergo dicitur qd accidit scibili qd sciatū est intelligendū de re subiecta. i. lapide vel ligno. probatio hu^o. qd scibile nō ē scibile nisi quia ei^o potest eē scientia nam si eēt scibile & eius non eēt scia i po^o. eēt scibile & non scibile qd in rōe scibilis ut scibile ē includitur scia i po^o sicut sanz per se correlatum. de hoc amplius i ca^o de ad aliquid. Ad quartum de deo gene ratur antecedēs. qd deus semp fuit non tamen semper fuit cā in actu. qñ dicitur qd eēt mutat^o dico qd nō valet. qd agens voluntarium c^o i est de us voluntate antiq nō mutata pōt cāre qñ sibi placet sine mutatione sui. ex^o. sicut si ego vellē mō sedere cras sine mutatione voluntatis mee possem sedere cras. Similiter de deo qd qd

fecit vel facturus est sciuit & voluit se facturum voluntate antiqua & ab eterno & iō facit qd facit sine mutatione sui. facta solum mutatione ex parte effectus. hoc at determinare quomō se habeat magis pertinet ad negotium theologi cum. sed hoc pro nunc sufficiat. quia effect^o no uus pōt esse a cā nō mutata. Ad argumentū pro secunda questione p̄ qd dicitū sit ex his qd dicta sūt in corpore qōis.

Quæstio

iiij

Trum

necessaria hēant causam sui. esse. videt^o qd nō. p. Anic. primo metaphisice capitulo sexto. cuius rō ē ista oē hīs causam ammota vel circūscripta cā pōt nō esse qd sequitur qd nullus effectus sit necessarius qd posse non eē repugnat necō. Præterea causa efficiens est principium vnde motus. sed imobil^o non ē motus. ergo imobilia que sunt neces saria non habent causam efficientem. & per con sequens nec aliquā aliā causam. Confirmat. ga^o huius dicitur qd imobilibus nō est efficiēs nō finis. Contra secundo huius dicitur qd ne cessarioz & sempiternoꝝ sunt eē idem dicit^o hic in lfa. Respondeo in ista questione primo quasdam distinctiones premitam & declarabo z^o quoddā dubium tangas & remouebo. tertio dicam ad questionē. Quantum ad p^o sit ista prima distinctio qd necessaria sunt in duplici ge nere. quedā sunt complexa. quedā in complexa. Ex^o primi. p̄positio necessaria siue sit princi pium siue co^o ex^o si deus & intelligentie secundū viam philosophoꝝ p̄posuerunt ea necessaria eē Secunda distinctio sit ista. qd necessitas est du plex quedam ē necessitas simpliciter. quedam secundū qd. prima dicitur necessitas consequē tis. puta quando tam antecedens q̄ consequē sit in se necessaria. exemplum si homo ē aīal necō est sensibilis secūda vocatur necessitas cō sequentie. puta quando consequens quando nō ē necessarium nisi posito antecedente. sic tamen qd tam antecedens q̄ consequens sunt in se cō tingentia. ex^o si homo currit hō monetar. Ter tia distinctio sit ista qd ad hoc qd effectus sit ne cessarius oꝝ cā esse necessariam in essendo & in causando qd altero istoz deficiente pōt esse ctus non eē. ex^o sit. a. causa. b. f. a. non est neces sarium in causando. nec. b. ei^o effectus erit neces sarius non causante. a. nō erit. b. sil^o si. a. non ē ne cessarium in eēdo. nec ipsum. b. ga non est exi stente. a. non erit. b. vtrūqz istozum ē complexif principia enim in se sunt necessarie & necessario cānt conclusiones qd rō eē necessario causantis est qd destructo effectu illa destruat. sic est de principijs respectu conclusionis quia ad falsi tatem conclusionis arguit falsitas p̄missarum. Quantum ad h̄z ē vnū dubiū. vtrū in reb^o sit aligs effectus necessarius. Respondeo & dico

est proportio non existente intellectu. nam tunc sicut se haberet octo ad quattuor sic sex ad tria. ergo unitas proportionis non datur ab intellectu. sed ille instans non cogit. Ad primum dicitur uno quod illa divisio unius datur secundum quod unitas intentionalis fundatur in quocumque consideratione ut quid. sed predicata in quid non sunt nisi quattuor enumerata. illa autem alie de quibus istatur predicatur in quale. Aliter dicitur quod illa divisio assignatur secundum quod unitas cuiuslibet intelligitur in se non ut patatur ad alia. et secundum diversas gradus unitatis. per primum excluditur primum et accidens: quia in se consideretur reducitur ad unum specie vel genere. quia omne primum ut sic est idem genere vel specie. sicut est de accidentibus. Per secundum excluditur unitas definitionis et dicitur quod videtur secundum diversas gradus comparatur ad illa de quibus dicitur: prima tamen responsio melior videtur. Ad secundam instantiam dicitur quod sicut est dare gradus in entibus realibus ita in entibus rationis. et ideo maior est falsa. nam si illa res est minus ens ante rationem sit non ens. nam si illa res aliquo modo non tamen sequitur quod res fundata sit nihil. Ad aliud dicitur dicitur exponitur membrum primum de quo istatur sic. quod dicitur unum numero non predicatur de pluribus et hec est unitas singularis. et sic fundamentum eius est singulare quod est fundamentum intentionale. probatio huius quia universale et singulare referuntur ad invicem. sed esse est intentionale. et singularis quia sicut sit natura. res autem prae intentionis et eodem non sunt sit. Confirmatur ista expositio per illud quod dicitur tertio huius questionis. licet unum numero dicatur. aut singulare nihil dicitur. Ad aliud de proportione dicitur quod dupliciter accipitur proportio. uno modo secundum fundamenta realia sicut in numeris. alio modo secundum fundamenta intentionalia sicut predicari et subiecti: prima potest esse sine intellectu: et de illa arguitur ratio. Secunda non potest esse sine intellectu. cum predicari et subiecti pertineant ad actum intellectus. et de illa loquitur philosophus. quia predicata habent hanc proportionem in predictando in quid de presentis sub se. Ad primum principalem dicitur quod divisio est alia a prima nec coincidunt quia nec secunda dicitur nec prima dividit unum secundum rationem unius. sed secundum rationem divisionis. sed secundum fundamenta super que potest unitas fundari. et tunc hec divisio dicitur a prima secundum fundamenta diversa. quia prima fundamenta sunt realia. secunda autem sunt intentionalia. Contra. nam res prae intentionis non fundatur in rebus eodem intentionis. sed unitas que est in genere quantitatis. puta unum prae unitate est unitas prae intentionis et sic de aliis unitatibus. et talis unitas non potest fundari super fundamentum intentionale. ut videtur dicitur responsio supponens ut videtur rationem unius ut unum est esse reale et prae intentionis. fundamenta autem posse esse nunc realia nunc intentionalia. Aliter dicitur quod unitas divisa primo est real. sed secundo divisa est rationis. et sicut se habent fundamenta earum

correspondentes: tunc per quod dicitur membrum. a. unum genere et unum specie non coincidunt nec conveniunt hic et ibi. Ad cuius evidentiam notandum quod sicut iam dicitur est in primo libro. et in septimo. amplius dicitur. omnis unitas causata ab intellectu habet unitatem in re a qua originatur. sicut ignis generat ignem sibi similem in specie. nullo est intellectu existente. et patet illa generatio procedit unum. et ex illa unitate in re movetur intellectus ad invenendum unitatem intentionalem que in illa unitate reali fundatur. et hec unitas realis est in primo membrum prae divisionis. unitas autem rationis que fundatur in tali unitate est in secunda divisione. Ad secundam potest dici quod unam hic divisionem ego dicitur ab uno prae divisione. tamen istud unum se et illud in se non sunt equivoce dicta quo ad suos modos licet unitas hic in suis modis et ibi in suis differant secundam magis et minus. cum ergo arguitur quod multum non sic dicitur. dico quod falsum est quia sicut unum dicitur secundam magis et minus de aliquibus sic et suum oppositum quod est multum dicitur tot modis. non tamen oportet omni dicitur in tot inferiora sicut aliud oppositum sicut tu arguis de rationali et irrationali quando dicitur per thopicorum. quod quot modis dicitur unum oppositum et non est intelligendum de multitudine supposito sed significatorum. cum ergo dicebatur quod tunc propter quod ponitur unum est multiplex et distinguitur. concedo accipiendo unum quod est eodem utique divisioni. non autem ut accipitur seorsus in hac divisione vel illa. Ad aliud principale dicitur uno modo a commentatore quod est differentia iterum numero et unum quod est principium numerorum quia unum numero est in materia. et ideo tale unum non est in rebus immaterialibus. sed unum quod est principium numerorum non est in materia. et ideo tale unum est in immaterialibus. Sed contra hoc quod dicitur quod unum quod est principium numerorum non est in materia. quia illud dicitur vel equipollet vel negative vel particulari negative. si primo modo est nullam unum principium numerorum erit in materia quod est falsum. probatio quia aliquis numerus est in materia qui scilicet causatur ex divisione continui. et aliquid principium numeri est in materia. quia quodlibet divisum est unum numero. si autem nullum unum principium numeri est in materia. et nullus numerus esset in materia. Sed equipollet particulari negative. ita quod loquatur de uno quod pertinet cum ente quod ponit esse aliud ab uno quod est principium numeri. Contra quod illud unum non tamen est in rebus immaterialibus. et est in materialibus quia probatur esse unum numero esse in materialibus. et in omnibus potest esse principium numerorum. Propter quod arguitur de primo membrum. quia ante dicitur quam potest esse aut habet intelligi quod est unum numero est in materia. sed est falsum. nam in immaterialibus est aliqua unitas maior unitate speciei. sed nulla alia est maior quam unitas numeralis. ergo unum

Quintus.

nūero ē in rebū imaterialibus. maior patz. ga
altquis angelus ē ita vn^o quod n̄ pdicatur de
pluribus puta gabriel. q̄ ē magis vnū q̄ vnus
sp̄. Aliter exponit qdam expositoz q̄ vnitas
nūeralis catur ex vna materia scdm qd̄ substat
diuisionibus terminatis. 7 ideo negat i materi
alibus pluritatē idiuuozum sub vna sp̄. Si
militer p hoc respondet ad aliud de p̄ris quia
p̄ria non habent vna materiam talem simul.
Sed cōtra p̄mum arguit. qz non soluit qz in i
materialibus ēt secū dū cum ē vnū nūero. et
tū ibi non ē talis materia q̄ substat talibus diu
sionibus terminatis. Contra 2^m. quia si simul
tas habenti vnam materiam regitur illa erit si
multas tēporis. 7 tunc abstracta a tempoze non
poterunt habē illam vnitatem. sed hoc p̄ris est
falsum. qz mathematica sunt abstracta a tpe. et
tū in mathematicis sūt multa nūero eiusdē sp̄i
vt dictum fuit p̄io 7 secundo huius. Aliter
dicatur q̄ vnitas numeralis non diffinitur per
hoc q̄ dicatur q̄ est illa cuius materia est vna
nūero. quod pbatur qz ens secūde intentionis
qualis ē ista vnitas vt dicitur ē nō diffinit p̄ ens
p̄ime intētionis cuiusmodi ē materia. et accep
ta p̄ differentia indiuiduali que ē p̄p̄ia cā vni
tatis numeralis 7 indiuiduationis. nec ē circū
locutio p̄ conuertibilia accipiendo materiam q̄ ē
altera pars composita 7 cōtūalis. nam multa sūt
vnum nūero que carent tali materia puta im
materialia. sed accipiēdo sic materiam erit qd̄
exemplificatio p̄ exemplum magis manifestus. qz
manifestoz ē nobis vnitas materialium q̄ ima
terialium. nō tū excluditur quin vnitas numera
lis sit etiam in imaterialibus. Sed tū in x̄ mē
tem p̄bi p̄as dictam accipiendo materiaz p̄ illa
heceitate seu differētia indiuiduali. dicendūz q̄
lz illa notificatio nō sit p̄p̄ie diffinitio. ē tamen
descriptio quedam seu circūlocutio etiā p̄ con
uertibilia. nā oē vnū nūero hz tales materiam
7 ecōuerso. Ad illud ēt de p̄ris dicendū ē q̄
lz habeant eādēz materiam successiue accipiēdo
materiam p̄ subiecto motus vel mutationis. non
tamē habeant eādēz heceitates seu differētia
indiuidualem. nec p̄ p̄ris erunt vnū nūero vt
p̄s ex p̄dictis

Questio.

vii.

Veritur

Veritur vtrum ens distin
guatur in deces
pdicamenta s̄z diuersos mōs pdica
di. vt q̄ sic. nam ens n̄ pōt p̄bi ad ali
quod d̄terminatū p̄ d̄ras sicut gen^o p̄bi ad sp̄s
nā vt arguit 3° h̄. ille d̄re eēt n̄ ens 7 nihil euz
nulla differētia p̄cipat suū gen^o vt illud cuius
ē d̄ra diuisiua seu p̄tina. si q̄ ens n̄ p̄bitur ad di
uersa genera p̄ d̄ras. relinq̄t q̄ p̄bi s̄m diuer
sum modū pdicādi q̄ p̄seḡt diuersū modū esse
di. Cōfirmat p̄ p̄būm i l̄ra q̄ dicit q̄ quotiē
diuidi ens toties eē significat 7 p̄pter h̄ca in q̄

diuiditur p̄ ens dicitur pdicāta. qz distinguant
s̄m diuersum mōm pdicādi. Cōtra qz modū
pdicādi seq̄t modū eēndi. q̄ distinctio p̄ mōs p̄
dicādi n̄ ē p̄ria de q̄ q̄rit qd̄. R̄ideo. Dic est
v̄a opinio tenens p̄tē affirmatiuā p̄ p̄rōes posi
tas i pede. dicit. n. q̄ pdicatum pōt se habē tri
pliciter ad subiectū. vno mō vt ē idē qd̄ ē sub
iectum vt dicēdo sortes ē aīal. 7 hoc pdicatum
significat subam. 2° vt pdicatum sumat ab eo qd̄
ē in subo quod qd̄ vt in eē ei absolute vt p̄ris
materia 7 sic ē q̄stas. vt vt p̄ris forma: 7 sic ē q̄
litas vel inest ei nō absolute sed i respectu ad a
liud. 7 sic ē relatio. tertio mō. vt pdicatum sumat
ab eo q̄ ē extra subm. qd̄ ē dupl^r. vno mō vt sit
extra subiectum oīno qd̄ qd̄ si nō sit mensura
subiecti pdicādi p̄ modum hitus. vt sortes ē cal
ciatus. si at sit mensura eius extriseca vel ē tēp^o
vel ē locns. expte tēporis ē quādo ex pte loci ē
ipm vbi: non p̄siderādo ordīnē p̄rim i loco. q̄
p̄siderato erit pdicamentum sitas. Alio mō
do vt illud a quo sumit pdicatio s̄z aliquid sit
i subiecto de quo pdicatur. 7 si quidē s̄m p̄nci
pium sic ē agē. nam p̄ncipium actionis in sub
iecto ē agere. si autem scōz terminus sic pdicabi
tur vt pati. nā passio terminatur i subiectum pa
tiens. 7 hoc mō assignat pdicamentozum distincti
ones. Sed contra illam opinionē arguit. nā p̄ri
mi modi pdicandi simpl^r non sunt nisi duo. s̄. in
quid 7 in quale. nec sunt nisi quattuoz p̄redica
ta ex p̄mo thopicorum. nec sunt nisi quinqz
vniuersalia secundum porphirium. ergo penes
modum pdicandi non possunt distingui p̄re
dicamenta ponendo q̄ sint deces. P̄terea
si sic cum esse quod significat pdicationem a
licuius de aliquo secundum te significant toti
ens quotiens sunt pdicata essentialiter. seq̄
tur q̄ in omni pdicatione est negatio. quia
compositio tenet se ex parte pdicati. 7 sic bis
diceretur scilicet ipsum pdicatum q̄ signifi
cat esse aliquod. 7 ipsum esse compositionis q̄
est ex parte pdicati. P̄terea esse signifi
cat quādam compositionem quam sine extre
mis non est intelligere ex p̄mo peryarmentias
sed illa compositio causatur ab intellectu ergo
7 illud esse. 7 per consequens esse significat ali
quid secunde intentionis. sed ens secunde in
tentionis non diuersificatur p̄pter distinctio
nem rerum p̄ime intentionis nec ecōuerso er
go pdicamenta que sunt p̄ime intentionis
non distinguuntur secundum distinctionem ta
lis esse vel modi pdicandi qui est res secun
de intentionis. p̄robatio assumpti. quia genus
quod est secunda intentio secundum eandem
rationem dicitur de substantia 7 de qualitate
que sunt res p̄ime intentionis. ergo secun
da intentio non variatur ad variationem rerū
p̄ime intentionis. Similiter al quod scdm se ē
res p̄ime intentionis non variatur ad variati

Liber.

onem generis vel sp̄i que sibi attribuitur ab intellectu pnt ponitur gen^o subalternum. qz est genus respectu inferiorū 2 sp̄s. superiorum. 2 sic p̄z qz res p̄t̄e it̄tionis nō variātur ppter variationē rez sc̄de it̄tionis. R̄sp̄detur qz modus p̄dicandi ē duplex. quidā int̄tional. 2 qui dam q se tenet ex pte rei. dicitur ergo q non qui libet modus it̄tionalis p̄dicandi distinguit p̄dicamēta sed illi soli qui sunt modi ipsarū rerū p̄dicamentorū qz alium modū p̄dicandi habent q̄t̄itas 2 qualitas ex natura rei. puta qz q̄t̄itas p̄dicatur per modū isom̄atis. 2 q̄t̄itas p modū m̄sarātis. tñ at arguis de mō it̄tionalī puta de ipso eē sine p̄p̄de p̄p̄is q̄ ē secūda intentio.

Contra si diuersus modus p̄dicandi ex natura rei ponit distinctionē p̄dicamentorū. q̄ i quo libet genē vno erūt duo genera generalissima. p̄batio consequētie. qz alius modus p̄dicandi s̄m istum modum ē abstracti. alius concreti. qd p̄z. qz modi int̄tionalis p̄dicandi quos excludit non cānt falsitatem i p̄positione. sed isti modi abstracti 2 concreti faciūt falsitātē in p̄positione dicēdo. album ē albedo illa at ē vera. albedo ē albedo. q̄ isti modi dno sūt ex parte rei.

P̄terea diuersus modus p̄dicandi real ē in diuersis generalissimis accidētum 2 tamen n̄ p̄p̄t sibi nisi i cōp̄tōe ad substantiam. qz cōp̄tando eas ad p̄p̄as sp̄s 2 ad p̄p̄ia inferiora vni formē modū h̄nt p̄dicandi. i. in quid. Si q̄ p̄dicamenta distinguitur penes modos p̄dicandi illa que diuersimode p̄dicantur d̄ substantia erūt p̄dicamēta diuersa. sed huius modi sunt accidētia in concreto. qz accidēs in abstracto nō p̄dicatur de substantia. q̄ ipm quale erit p̄dicamentus 2 non qualitas. quod ē falsum. 2 contra Anicē. 3° p̄b̄sice sue ca^o secūdo vbi probat qz si aliqd h̄z rōem generis in q̄tum p̄dicatur in quid. ergo quod verius p̄dicatur in quid verius ē gen̄ns. sed talia sunt abstracta. P̄terea si diuersi modi p̄dicandi distinguerent genera aut illa distinctio sola sufficit aut cum hoc requiritur diuersitas eorum que p̄dicantur. si prima sufficit. 2 tum. qz p̄dicamenta non erunt diuersa entia realiter. 2 per se: tum quia negatiua in qua negabitur vnum p̄dicamentum de alio non erit prima negatiua consequēs ē falsum. 2 contra p̄b̄z p̄tio posterior q̄ figuratum at. p̄batio consequētie. veritas negatiue ē ex diuersitate extrōrum sicut veritas affirmatiue ex idēmitate. vbi ergo maior diuersitas ibi verior negatō. sed diuersitas que ē in re ē maior q̄ diuersitas in mō p̄dicandi solum. sed ista homo non ē asinus est diuersitas in re. ergo ipsa erit verior p̄tio 2 immediatior q̄ ista substantia non est quantitas: vbi secundum te est tantum diuersitas in modo p̄dicandi. Si detur aliqd membrum scilicet qz cum diuersitate in modo p̄dicandi requirit diuersitas rerum que p̄dicantur. sequitur qz disti-

ctio p̄dicamentorū sc̄dm diuersos modos p̄dicandi non erit prima. quod ē contra p̄b̄m: etiam contra eos p̄batio huius. quia res que p̄dicatur ē p̄tio q̄ modus p̄dicandi. q̄ aliquid distinguit ipsa genera p̄ns q̄ modus p̄dicandi Ex p̄dictis colligitur qz ocl̄ vie diuisione ad ostēdendum sufficientiā p̄dicamentorū vidēt dupliciter peccare. tum p̄mo quia ostēdūt oppositum p̄positi. i. qz diuisio entis in decem genera non sit prima. Si enim p̄ns fiat diuisio in ens p se 2 in ens non p se 2 vltra vnum membrū subditur vel ambo erunt multe diuisiones subordinatē. 2 sic ens non immediate diuiditur in decem genera. tum secundo. quia non p̄bant diuisionem illaz sic debere fieri 2 non aliter oportet enim p̄bare qz diuisum sic diuidit 2 qz diuisio sic constituat generalissima 2 ē qz p̄ se sic diuiditur 2 non aliter. Dicendum qz tenendo diuisionem eē sufficientem ipsa diu. c̄tis in decem generalissima ē prima. nec ē alia trimēbris vel bimēbris p̄z ea. ita qz ens delectit in decem genera non per diuersos modos p̄dicandi. sed p̄ modos essendi distinctos ex natura rei. quozum quilibet habet rōnem contrācti respectu entis 2 constitutum respectu alicuius p̄dicamēti. itz sicut ens prima sui diuisione simpliciter descendit per finitum 2 infinitum i eis creatū 2 i creatum tāq̄ p̄ modos intrinsecos. sic ens finitum 2 creatum cōns ē diuisio in decem genera contrahitur 2 descendit prima 2 imediata diuisione in x. genera p̄ p̄rios mōs essendi sint. a. z. b. Ad rationes p̄ncipales. ad p̄mā vidēndum qz licet non p̄batur p̄ differētias p̄p̄ie sumptas p̄bitur tñ per aliquos modos eēndi qz largo mō lz ip̄p̄e p̄nt dici qdā d̄fe. cū iseri qd eēt non ens. p̄cedo formāl̄ loquēdo. qz semp̄ tractitum ē extra rationem formalem contrahibilis. si vltra inferas ergo erunt uibil. nego p̄ sequētiam. qz erunt ens realiter lz non formāl̄ ter. ē enim dare mediū iter ens formāl̄ 2 nihil. i. quod ē ens realit̄ sed n̄ formāl̄ nec nihil. sic cut ē fuit declaratum quarto huius de passio nibus entis 2 de vltimis differētis. Ad aliud de p̄b̄o dicendum qz esse ē equiuocum. i. ad eē prime int̄tionis 2 secunde intentionis. esse aut qz p̄dicatur ē esse prime intentionis. dicendo homo ē. i. homo ē existens. esse autem quod est secūde intentionis. i. qz ē eē vniens. seu eē p̄positionis nō p̄dicatur. cū q̄ dicit p̄ns qz quotiens diuidit ens totiens eē significat. dicendum qz illud eē nō ē eē p̄positionis qd ē cōp̄. sed esse p̄t̄e it̄tionis dictū denoiatiue ab ente. 2 illud esse significat idem vnicuiqz cathegorie nā ens nō diuiditur i decem genera q̄ sunt. x. p̄dicamēta entium sicut vox in significatione cuius ens n̄ sit equiuocum ad decem genera. vt oñs fuit quarto huius.

Questio

.ix.

Quintus.

Trum possibile sit duo acci-
dentia differentia tñ
numero eē in eodem subiecto. videt
q̄ sic. nam multe spēs eiusdē speciē
sunt in eadem pte mediij z in eodem oculo. sed
ille sunt quedaz accidētia. q̄ rē. Contra p̄bus
hic in littera. Respondet ut appareat quali-
ter propō quam p̄bus hic in littera ponit sit in-
telligenda declarabo quinqz cōclusiones. Pri-
ma conclusio sit ista. nō includit dictionē duo
accidentia intentionalia differentia solo nūero
eē in eodem. hanc ostendo per rationem postā
in pede sic. q̄ quia in eadem pte mediij z cetera
que differunt solo numero. ergo duo accidentia
intentionalia differentia solo numero esse in eo-
dem non includit contradictionem consequen-
tia est enidēs. quia huiusmodi species sunt etiā
intentionalia secundum cōmanem modum lo-
quendi. antecedēs probat. quia si ponatur multa
alba in medio oculis extēns in quocunqz pun-
cto mediij poterit videre ipsa ergo potest habe-
re species eorum. z distictē videt ea. q̄ habet di-
stinctas species. Similiter in virtute ymagina-
tia sunt due species v̄ eiusdē speciē rōnis. q̄
probat p̄ eandem rōnem. Respondetur. q̄
non in eadem pte mediij sunt species huius albi
z illius. z similiter de oculo q̄ sunt in diversa p-
te oculi. Contra ponatur hic vnum albus tā-
tum. s. o. n. m. species illius erit in toto medio il-
laminato q̄ram durat virtas eius. ponatur et
aliud album. tunc species eius erit in eadem p-
te mediij cum sp̄ alterius albi. aut sequitur q̄ il-
lud aliud non videbitur ab oculo disposito. cū
scdm te non possit gignere speciem suā quod ē
contra sensum manifeste. aut q̄ erunt in eadem
pte. Sed dices q̄ gignēt speciem suam cor-
rumpit speciem alterius albi. Contra qz po-
no q̄ sit debilius alio. aut ergo erit simul spēs
eius cum specie alterius aut corrūpet vt dicitur:
sed non potest corrumpere cum sit debilius ex
ypothesi. z sic patet q̄ ille plures species erunt
in eadem pte mediij. Sic p̄bat q̄ sunt i ea
de pte oculi v̄ fantasie. nā si nō organuz visus l̄
fan. cū sit satis punm q̄titate cito eēt occupatus
spēs ut puta duabus vel tribus. z tunc nō posset
sentire de nouo aliquo obiectū nouiter rep̄se-
tatum. cū spēs ei nō possit recipi in organo vi-
sus v̄ fan. s. illud nō ē manifeste s̄ sensum. q̄
falsū ē illud ex quo seq̄tur. Alr r̄ndet q̄ due
spēs p̄ cōpatem ad obiecta quoz sūt effectus
sunt due. r̄e s̄o mediij i quo sūt subiectie sunt
vna. Cōtra dupl̄. tñ. qz tal spēs sit vna ē itē
s̄oz q̄ altera seorsam. z p̄ nō illa talis vna spēs
in medio v̄ i oculo nō ducet i albedie remissā
que multiplicauit vna spēm. z eadē r̄e nec in al-
tera qz illa spēs p̄pōta ex vtraqz ē i p̄portiona-
lis v̄ triqz. representabit ergo aliquā intensiōē z p̄
fectiōē vtraqz illaz z sic ille albedies nullo mō

videbitur ab oculo. tam quia ex quo illa spēs
cōposita ē vna nūero. non representabit duas al-
bedines distictē. sed aliquod vnu intensiōē vt
p̄tius. Cōfirmat. quia distincta actio ē disti-
cti entis. si ergo species representet duo distincta
obiecta sequitur q̄ erunt distincte z non. vna
Sec̄da conclusio sit ista. non ē impossibile duo acci-
dentia realia respectu differentia solo numero
eē in eodē. hanc ostendo sic. iste vn̄ pater habz
multos filios. ergo in eodem sunt multe relatio-
nes reales puta plures paternitates que sūt eius-
dem sp̄ci. p̄batio consequētie pater dicitur quia
genuit ex q̄nto huius ca. de adalig d. q̄ si multus
acubus genuit multis paternitatibus ē pater.

Respondetur q̄ si sunt multe paternitates
simul s̄ pater eadē paternitate referi ad multos
filios vn̄ pater n̄ ē pater qz genuit hūc filium si
gnatum s̄ qz genuit filium i cōi. Sic fundamē-
tum paternitatis n̄ ē iste actus signatus. sed ac-
tus in cōmuni. z sic ē vna paternitas p̄ se. q̄ au-
tem sunt plures filij hoc accidit. Cōtra quia
paternitas in isto patre ad hunc filium signatū
dicitur maiorem vnitatē q̄ sit vnitatis sp̄ci. aliogn
n̄ eēt maior vnitatis paternitatis cū se ipsa q̄ cus
aliqua alia. puta cū paternitate plonis. q̄ eni-
deter apparet falsum. sed maior vnitatis vnitatis
sp̄ci n̄ ē nisi vnitatis particularis. s. hec paternitas. q̄
in isto patre ad hūc filium ē hec paternitas. sed p̄
hūc non referi ad plures filios. p̄batio huius
quia destructo hoc filio destrui hec paternitas
si p̄ eadē ad aliū filium referat illo alio filio exi-
stēte existit hec paternitas. nā relatōes mutuo.
sūt sūt z n̄ sūt. q̄ hec paternitas sūt erit z n̄ erit
q̄ ē dictione manifeste. Preterea respōsio sup-
ponit falsum q̄ actus generadi sit fundamētū pa-
ternitatis. qz i eo quod n̄ ē nō pōt aliquid fāda-
ri. sed illo actu trāscēte paternitas manet. ergo
zē. de h̄ ē dicitur infra ca. de ad alig d. Tertia
conclusio sit ista. n̄ ē impossibile duo accidentia realia
absoluta n̄ educta de potētia materie differentia
solo nūero esse in eodē. hanc ostendo sic. nā fin
philosophū in p̄hemio ex multis memoriis sit
z generatur vnam expimētuz. sed ille multe me-
morie sunt cognitiones eiusdem sp̄ci. qz de sin-
gularibus eiusdem speciē scdm ipsam i littera
z sunt accidentia realia z absoluta sicut patz. er-
go non est impossibile talia accidentia solo nu-
mero differentia esse in eodem. Nec posset
dici q̄ ille plures cognitiones sint indiueris p-
tibus organi vel potētie dato enim per impos-
sibile q̄ species obiectozum singularium eēt
in alia z in alia parte organi tamen cognitio est
in sola potētia cognoscentis dato q̄ per for-
mas que habet esse in parte cognoscat. Pre-
terea memoria est ex diuersis speciebus simul
in memoria sensitua. sed ille plures memorie
sunt plura accidentia realia z absoluta patz etiā
q̄ sint eiusdem speciē. quia supponitur. sint

de singularibus eiusdem speciei. ergo et probatio maioris. si nunc memorior vel ymaginor de illo albo prius viso habeo speciem et cognitionem eius in memoria. statim etiam imaginor de alio albo viso. ergo habeo speciem et cognitionem illius. sed cum hac specie in cognitione manet propter speciem vel cognitionem albi prioris alioquin non possem iterum imaginari de priori albo nisi iterum videretur illud et sic acquirerem speciem illius. cuius oppositum exprimitur quotidie. ergo oportet quod maneat simul. **Quarta conclusio** sit ista. non est impossibile duo accidentia realia et absoluta educta de potentia materie si non per motum educantur differentia solo numero esse in eodem. hanc ostendo sic. duo lumina distincta sunt in eadem parte medij. sed duo lumina distincta sunt accidentia realia absoluta educta de potentia materie non per motum sicut patet quia in instanti medium illuminatur ab utroque. et plura talia accidentia non est impossibile esse in eodem simul. probatur maior ponantur due candelae. una hic et alia ibi. ponantur etiam corpus medium densius sicut lumen utriusque candelae incedet in cessu directo usque ad locum ubi fuerit corpus densum. et ita erunt duo lumina in eadem parte. nam umbra est partio luminis. ergo ammoto obstaculo lumen utriusque candelae erit ubi umbra praesent. quia habitus et privatio circa idem sunt. **Respondetur** quod duo lumina per comparationes ad subiectum scilicet ad medium sunt unum lumen. et duo per comparationem ad candelas a quibus sunt effectivae. **Contra** quia si illa lumina essent unam subiecto et duo per comparationem et processum a candelis. sequitur quod isti duo radij essent geometrici et non visuales. nam secundum rationem linee essent ibi duo radij. sed non secundum aliquam qualitatem naturalem super additam lineae visuale. et tunc conclusiones perspective de interfectione radioz et confimiles que dependent ex diversitate radioz essent tantummodo vere secundum geometricas considerationem non secundum perspectivam. quia perspective considerat ut est in materia sensibili. **Quinta conclusio** sit ista impossibile est duo accidentia realia absoluta educta de potentia materie per motum naturalem differentia solo numero esse in eodem. hanc ostendo sic. quia motus non est nisi in mobili disposito sine dispositione opposita formae inducende ut contraria vel media. nam omnis motus est inter contraria vel media. ex quinto philosophorum. sed si agens inveniatur immobili formam eiusdem speciei formae suae non inveniatur ipsi sub dispositione opposita. ergo non movet ipsum simpliciter inducens aliam formam. sed agit per praesentem immobili. **Praeterea** est quasi idem argumentum. quatenus forma non

est indicibilis nisi post aliam formam impossibilem tunc corruptam ipsa tantum posset esse unita in uno susceptivo. sed omnis forma indicibilis per motum vel mutationem necessario terminans motum. ad ipsam necessario ad sui inductionem perigit in susceptivo formam impossibilem tunc corruptam. ergo quatenus talis forma est unita in unico susceptivo. probatio maioris quia illa forma inducta manet non inducentur alia postquam illa est inducta si sit eiusdem speciei quia illam seculam non prederet alia impossibile. id est. in inductione prae quolibet impossibile. est expulsa. **Ita** nec due tales neque filae sit inducetur. quia vel hoc est ab eodem agente vel ad diversum. non ab eodem. quia si efficiens est unum et materia una effectus erit unus. ut habetur quarto huius. nec a diversis quia si illa sint appropinquata diversis partibus mobilis puta unum ignis ad caput aliis ad pedes agant in diversas partes prioris et inducent unam formam. quod probatur quod inferioris quam aliter solus inducet quando non simul agunt. Si si ponantur in eodem situ respectu eiusdem partis passim inducerent unam formam intensiores sicut prius probatio minoris. quia omnis motus naturalis est inter terminos impossibiles. ita quod ad adiectum termini ad quem corripitur forma priora. quae sunt termini a quo. ita quod nullum agens naturale movet vel mutat mutatione terminante motus aliquod nisi huius formae suae formae impossibilem et ideo non potest plures eiusdem speciei simul esse per motum nec per mutationem per se terminantes motum. **Contra** principale quod duo priora potest esse sit in eodem subiecto et esse remissa. et duo accidentia eiusdem speciei et educta per motum. ante est evidens. sed consequentia per a minori. quia minus repugnant duo accidentia eiusdem speciei quam duo priora etiam remissa. **Respondetur** nego consequentiam ad probationem non valet. nam repugnans non est causa in proposito impossibilitatis duorum accidentia eiusdem speciei. sed est causa per motum inductum ut praesentem est. ideo agens inducens secundam formam inducit primam. et sit unica intensior. sed priora manent simul in esse remissa distincta ex eo quod ex duabus formis prioris non apta nata fieri intensior una. manent autem sit ex eo quod unum contrarius agens non habet plenam dominium supra aliud et ideo remittunt se invicem et non totaliter se corrumpunt. **Ad arguendum** in oppositum dico quod intentio philosophi est secundum hanc conclusionem quintam. nam per motum non possunt induci formae due eiusdem speciei. unde omnes formae habentes differentiam in subiecto eodem si inducantur per motum necessario differant specie. tamen de alijs non inductis per motum non intendit philosophus. nec est necessarium modo dicto in quatuor conclusionibus primis. **Arguendum** ad aliam partem concludit per priora conclusionem sicut per. sic ergo per ad questionem.

Quaestio.

x.

Erum ppria rō q̄tatis fm
 q̄ ē generalissimū sit
 diuisibilitas. videtur q̄ non. qz si sic
 ergo ptes post diuisionē differunt inf
 se. consequēs ē falsum. qz q̄ro qualr. aut. n. diffe
 rent formalr. aut per accidēs nō p accidēs. qz
 diuisio ē diuisibilitas p accidēs. idē enī ē p̄nci^m
 diuisio ē distinctio p̄nciū diuersarum non
 formalr qz distinctio formalis ē specifica. q̄ par
 tes diuise different specificē. qd ē falsum i q̄ntm
 sunt ptes quantitatie. Preterea. p̄p̄a rō ge
 neris equaliter ē in oibus sp̄c̄b⁹. sicut gen⁹ cōlr
 p̄dicatur de oibus: sed diuisibilitas nō ē huius
 modi in p̄posito. q̄ rē. p̄batio minoris quia q̄ti
 tas continua ē diuisibilis i p̄o⁹. discreta autē di
 uisa in actu. nam si ē actu senarius duo ternarij
 sunt actu ptes. r̄ consequēs ipse senarius ē di
 uisus actu. vñ ēt infra in ca⁹ de colobō dicitur
 q̄ numerus h̄z partes aliquo modo diuisibiles
 sicut quinaris binarius r̄ ternarij ex quo p̄z.
 vt videtur q̄ numerus non sit t̄i ex vnitatib⁹
 r̄ idē idē q̄ p̄us hoc idē habetur septimo en
 clidīs p̄positione quinta. vbi dicitur q̄ ois nūe
 rus minor ē pars maioris. Preterea cuius ē
 potentia eius ē actus libro de somno r̄ vigilia.
 si ergo diuisibilitas ē p̄p̄ia rō q̄tatis cōuenit
 omni q̄tati. q̄ ergo actu diuidi p̄ueni oī quā
 titati falsum ē. quia diuidi in actu repugnat con
 tinuo. nam quod diuiditur non ē in actu cōti^m
 quod diuiditur. Preterea si sic. q̄ indiuisibi
 litas conuenit oī quāto. consequēs ē falsus. qz
 ē dare minimum generati in q̄tatis natura
 libris. s. minima carnē r̄ mimum os. ex p̄z p̄bati
 cor. q̄ aīō ē falsum ex quo sequitur p̄z. si
 sic q̄ cūctōz inesset diuisibilitas illud ēt per se
 sp̄s q̄tatis. consequēs ē falsum q̄ r̄ aīō. p̄na
 p̄z. sed falsitas consequētis apparet. tum qz lo
 cus non nūreatur hic iter sp̄s q̄tatis. tum qz
 tempus r̄ motus sunt quedam diuisibilia. r̄ ta
 men ponuntur hic inter species q̄tatis p̄ acci
 dens. In ista questione primo vna opp̄tio
 recitabitur. r̄ ad questionem aliter dicitur.
 Quantum ad p̄mā ē vna opp̄tio q̄ diuisi
 bilitas non ē p̄p̄ia ratio quantitatis sed magis
 ratio mensure. nam sicut qualitas ē dispō substā
 tie ita q̄tatis ē mensura substantie. p̄zo ista
 opp̄tio arguitur. quia dicitur in p̄dicamentis
 q̄ oratio ē q̄tatis. mensurat enim sillabas. q̄ mē
 surare ē p̄p̄ia ratio q̄tatis. Preterea. p̄ba
 tur q̄ sit magis p̄p̄ia ratio q̄ diuisibilitas. naz il
 lud ex cuius distinctione assignatur distinctio i
 sp̄c̄bus q̄tatis ē magis p̄p̄ia rō q̄tatis. s̄z ratō
 mensure ē huiusmodi r̄ non diuisibilitas q̄ rē. p̄
 batio minoris qz sapientia r̄ locus sunt disticte
 species q̄tatis q̄tenus distinguantur in ratione
 mensure. quia locus ē mensura extrinseca sup̄fi
 cies intrinseca. non tamen distinguantur in rōne
 diuisibilitatis sicut p̄z. Contra istā opp̄tionē

arguitur. nam rō generis cō primo inest oibus
 sp̄c̄bus. nam genus equaliter de oibus dicitur sed
 rō mensure non inest equaliter cōtinuis et discre
 tis sed discretis magis cōtinuis aut non nisi in
 q̄tatis p̄cipant rōem rōi discreti vel numeri si
 cut dicitur in decimo huius capitulo secūdo. q̄
 ratio mensure nō est p̄p̄ia rō generis q̄tatis
 Preterea si sit qd maxime habebit rationes
 mensure per se maxime erit quātitas. s̄z vnitās
 maxime habet rōem mensure. ex decimo huius
 capitulo eodem. ergo vnitās per se maxime erit
 sp̄s q̄tatis. quod est euidenter falsum. qz nō
 est in genere nisi per reductōem Preterea rō
 mensura cōuenit omni generalissimo. qz in oī
 genere est vnum primum qd est mensura omniū
 illius generis. ex decimo huius. ergo nō ē p̄z
 p̄p̄ia rō q̄tatis. Dices duplex est mensura q̄
 dam mensura mensurans per replicem q̄ aliquo
 tiens ducta reddit suum totū. quedam est men
 sura fm p̄secōem et cognitōem. quo modo albe
 do mensurat colores et illud qd dicit i cogniti
 onem alterius d̄r mensurare illud. prima men
 sura est p̄p̄ia q̄tatis. secunda vero nō. sed cō
 petit aliis generibus. Contra qz ad huc stat p̄
 ma ratio qz mensura per replicatōem nō equali
 ter cōuenit cōtinuis et discretis. nam in discretis ē
 similiter minimū reddens p̄ replicatōem totū
 non sic in cōtinuis. vt h̄ctur decimo huius. quia
 nihil est ibi minimū nisi p̄ctū. qd nūq̄ reddit
 totum per replicatōem. ergo rō mensure n̄ erit
 rō p̄p̄ia q̄tatis. cum nō cōueniat equaliter oī
 bus sp̄c̄bus. Nec rōes p̄z prima opp̄tio co
 gūt. solum enim p̄bant rōem mensure cōpetere
 quātati. non tamen q̄ sit p̄p̄ia rō deā equali
 ter de oibus sp̄c̄bus. Quantum ad secūdam de
 claro tres cōclusiōes. prima sit ista. diuisibilitas i
 ptes eiusdem rōis non est essentialis ratio q̄tatis.
 hanc ostendo sic. nullus respectus formalis
 est essentialis rō alicuius absoluti. sed diuisibi
 litas est formaliter respectus. qz dicit q̄dam ap
 titudinē ad dionem. ergo nō erit essentialis
 rō quantitatis quod est ens absolutum maior
 p̄z. ex quarto huius. vbi philosophus ponētes
 omnia apparentia vera dicit ad hoc in cōueni
 ens q̄ omnia tūc essent formaliter ad aliquid
 Preterea. potentia et actus sunt eiusdem ge
 neris r̄ eiusdem essentie quia vidēt oē ens. sed
 actus didi non est essentialis quantitati. qz omnis q̄
 titas esset actu diuisa. ergo nec potentia ad di
 uidi est de eius essentia. ēt autem diuisibile dicit
 potentiam ad diuidi. Contra hanc cōclusiōem
 nem instatur. nam illa rō fm quā est distinctio spe
 cifica videtur essentialis generi. sed diuisibilitas
 est huiusmodi. vt patet in ista vbi. fm diuersū mo
 dum diuisibilitatis puta secundum vnam distiō
 em vel fm duas r̄ cetera. ponit p̄bās diuersas
 sp̄s q̄tatis. Preterea in p̄dicamentis d̄r q̄
 q̄tatis cōtinua est cū ptes copolātur ad vnu

Quintus.

terminas communes. discreta vero cuius partes non copulantur. q̄ de rōe vtriusq̄ est habere partes sed omne habentes partes est diuisibile q̄ rē.

Respondeo ad primum diuisio generis aliquando fit per differentias proprie dictas. aliquando per passiones circuloquentes differentias essentielles que sunt ignote nobis. ex^m p̄mi animal diuiditur per rōale et irrōnale. ex^m icōiens diuiditur per potentiam et actum. numerus per par et impar que non sunt differentie sed magis passiones. sic est in proposito nam diuisibilitas est passio quantitatis. et sic secundum diuersam modum diuisibilitatis distinguit philosophus diuersas species quantitatis. Ad 2^m bene concludit q̄ cōtiale est quantitati habere partes non tamen diuisibilitas que sequitur habere partes ut quedā conclusio fit ista līs rōe quantitatis. Secunda conclusio fit ista q̄ diuisibilitas in partes eiusdem rationis est prima passio quantitatis. hāc ostendo sic. illud quod inest alicui per se primo. et secundū q̄ ipsum videtur esse propria eius passio. sed diuisibilitas inest quantitati isto modo q̄ rē. minor pars ga diuisibile est inest oī quantitati. ipsum quidē quantitati inest per se primo. sed speciebus per se non p̄. cuiusq̄ est inest diuisibilitas in partes eiusdem rōis hoc est p̄ quantitatem. vñ si substantia corporea habeat proprias partes eiusdē rōis lz habeat eas de se extētas et diuisibiles in pot̄tamen actu extētas et diuisibiles habet per quantitatem. Ex hoc concludo correlarie q̄ ista propositio q̄ lītās est diuisibilis est per se secundo modo. sicut ille color est visibilis vñ sicut visibilitas est respectus q̄ daz in colore per cōpationē ad visum. sic diuisibilitas est respectu in q̄titate. et dicitur habitudinē ad diuisiōnem. vnde notificatio philosophi de q̄titate posita in principio huius capituli est notificatio per propria et per prima passiones eius et nō est proprie diffinitio. Tertia 2° sit ista diuisibilitas in partes eiusdem rationis est prima passio quantitatis. Ad cuius euidētiā est sciendum q̄ q̄tatis a philosopho assignatur quattuor passiones. p̄^a est diuisibilitas in partes eiusdē rōis. et esse finitum vel infinitum et hec supponit primas nam qd̄ est finitum presupponit aliquid qd̄ debz finiri. et illud necessario preintelligitur diuisibile tertia est equale et inequale que consequitur et presupponit secundam. s. finitum et infinitum. sicut p̄. q̄ta est mensura que etiaz presupponit tertiam. nam omnis mensura preintelligitur equalis vel ineq̄lis mensurato. qz enim est equale vel ineq̄le iō mensurat et non eōuerso. Unde ex his p̄s ordo istarum passionū q̄tatis ga diuisibilitas est prima passio simpliciter. prime due cōpētant quantitati in se. sed alie due in respectu ad aliud p̄s de se de p̄ia passione habetur hic i lra et tertio philosopho ca^o de infinito. de 2^a habetur primo philosopho vbi dicitur q̄ finitum et infini-

tum solutio quantitati congruū. de tertia habetur in predicamentis vbi dicit q̄ proprium est q̄tati tati secūda eam equale vel inequale eē. de q̄ta habetur plane decimo huius ca^o 2°. sic ergo ad questionem. Ad primum i oppositū dicit q̄ partes q̄tatis diuise differunt per accidens quia. s. per partes substantie in quibus sunt. Contra 2^a que dicitur de partibus substantie vel differunt per se vel per accidens. si per se et formaliter q̄ specificē. q̄ falsum est. si per accidens ergo per aliud. et sic i infinitum. ga illud aliud nō pot̄ esse quantitas. ga sic eēt circulus. Preterea rō stat. ga si partes diuise differunt per accidens q̄ totum fuit diuisibile per accidens ut arguebas.

Dicendū ergo aliter q̄ partes q̄tatis diuise differunt seipsis formaliter per prima indiuidua de genere q̄tatis q̄ illa p̄s est hec et sicut illa est hec per suū primum indiuiduum. et tamē nō sequitur q̄ differant specificē. nam non omnis differentia formalis est specifica nisi eēt per differentias specificas et essentielles. Ad secundū dicitur q̄ minor est falsa. ad probationem dicitur q̄ q̄tatis discreta non est diuisa actu sicut nec continua sed solū in potētia. nec actu duo ternarij sunt partes ternarij s3 solū in potentia. alias ex distinctis specie et actu distinctis sp̄e fieret vnum spe^o. quod est falsum. nam eadem ratione binarius et ternarius eēt partes gnarij. dico ergo q̄ partes numeri sunt vnitates. cum q̄ ad dicitur euclides et philosopho. in fra capitulo de colobon. sunt sic glosandi q̄ numerus minor est pars maioris. i. vnitatis in numero minori sūt partes materiales in numero maiori. et sic partes numeri dicantur diuisibiles pro quāto pot̄ accipi pars maior et minor in numero. puta que habet duas vnitates. et que habet tres vnitates.

Ad tertium cum dicitur q̄ cuius est potentia eius est actus. dicendū q̄ duplex est potentia quedam abiciens actum quedā simul stans cū actu. ex^m p̄mi. corruptibile est potentia ad corruptionem et tamen nunq̄ illa potentia simul est cum actu. ga adueniente actu subiectum est corrupto esse. et non in potentia ad corrupendū ex^m secūdi. homo est risibilis. nam si actu. ridet nihilominus est aptus ad ridendū ga illa aptitudo que est risibilitas est propria passio hominis et passio nunq̄ derelinquit subiectum. Ad p̄positum conueniū est diuisibile in p̄mo mō. q̄ actu diuiditur iam non est continuum. cuius q̄ est pot̄ eius est actus successive quidem primo modo aut secundo mō. Ad q̄ta dicitur cōmunitate q̄ quantum dupliciter pot̄ intelligi. quia vlt in quantum mathematicum vel in q̄tum naturale p̄^o est diuisibile in infinitum nec est dare minimū. 2° est dare minimū q̄tatis forma naturalis requirit subiectum determinatum q̄ si vlt ruis diuidatur non pot̄ ibi referri forma naturalis. sed corrupetur incontinēs. B^o loquitur

pho p phoz. h at logtar de qtu vt qtu e. Ad
 quicuz of q loc^o si e i gene qtuatis p se. tu ga
 no e diuisibil^o p se. sed p accens. s. ad diuisionem
 supficiet. na loc^o material^o e ipa supficiet. tu qz
 e ens p accens copositu ex supficie z quodda re
 spectu imobilitatis. Sic. n. diffinit qto phozu
 q locus pntis vlamu imobile p^m. Cotra i
 pdicamns ponit i spe qtuatis. R. n. deo. q. il
 la q pho dicit i pdicamns n sut oio va. nec loge
 fm itentione ppa sed famose fm optone aliozu
 De motu vo z de tpe of a quoda q sut qtu
 z diuisibilia p accidens qz mot^o e formalk qtu
 p magnitudinē. z tepus p motu. vt vt dice pho
 hic in lfa. tuc sic sut qtu p aliud q p accidens.
 Cotra qz illud q bz ptes eiusde rois distanc
 tas realr a pibus alteri^o bz pnam diuisibilita
 tes alia adiuisibilitate alteri^o. s. mot^o z temp^o et
 magnitudo sut b^o i mē se. g. zc. pbatio miozis. tu
 qz ptes tepozis z mot^o sut ptes q n pnt ee siml
 ca sint de gene successiuoz. ptes at magnitudi
 nis i of inflati sit sunt. enz magnitudo sit de ge
 nere pmanentiū. tu qz ptes tepozis z mot^o sunt p
 no z posteri^o. s. ptes magnitudis sut oes sil. g. di
 uisibilitas b^o z illa no erit eade. Pre^o hic in
 lfa of q ppa po^o qtuatis e magi z min^o. tuc sic
 qd bz pnam magi z min^o aliud a maiozi z mio
 ri z alterius. habet pnam diuisibilitate z distic
 tam a diuisibilitate alterius. s. mot^o e b^o i respe
 ctu magnitudis. g. zc. pbatio miozis qz magni
 tudine exsiste tata pot mot^o ee maioz si trasit
 mobile tardu z minor si trasit mobile veloc.
 Pre^o pntinu e en^o ptes copulaf ad aliquoz
 terminu eodem tuc sic. en^o ptes copulaf ad aliū
 terminu eoz bz alia pntitute s. ad aliud indi
 uisibile copulat ptes mot^o s. ad mutatu ee. ptes
 at magnitudinis ad pntu. g. alta est cotinuitas
 b^o z illius. Pre^o arguit sic s roem eozu cum
 dicur sunt qtu p aliud. g. p accidens. p s ams sic
 qz si sut qtu p aliud aut illud aliud e ipm mo
 bile. vt termin^o mot^o vel spaciū n e ipm mobile
 vt dicitur plae in lfa. nec e termin^o mot^o qz tuc
 alteratio no eet cotinua cu forma q e terminas
 alteratiois n sit qtu vel diuisibilis nisi p accidit
 ex. p^o pbist. nec e spaciū qz vt of. s. pbist. super
 spaciū discotinuū pot ee motus pntu. sicut pz
 ex motu factu sup cordas cubare pulsare. De
 cūdo s pnam q n valet arguo. n. sic musca est
 musca p aliud qz e suba ab alio effectie. g. mus
 ca e p accidens i gene substantie. pns e enicenter
 falsam. Dicendū g qz musca sit ab alio effe
 ctine suba e tū form. ar suba fm se. Sitr e in p
 posito motus e effectiue quātus a magnitudie
 z formaliter de se. concedo g pp tres rones su
 pradictas q motus e formaliter qtu no qtu
 tate magnitudinis z q motus z tempus sut for
 maliter qtu a seipsis. Sed s eoz psequētia
 non valeat oportet tamen saluare antecedens
 ppter philosopham qui hic dicit q motus et

tempus sunt quanta per aliud. et ad illud q ar
 guitur contra antecedens dicendum qd de rone
 cotinui sunt duo. vnum est didi in sem per diu
 sibilis aliud est q habeat vnitates ex hoc qd p
 tes copulantur ad terminu comunem. quo ad
 primum pot concedi quod motus cosequeref
 magnitudinem ita quod motus diuiditur ad
 dioz magnitudinis. et tempus ad diuisionem
 motus. et sic intelligit phas. sed quo ad vnitatem
 non os quia no requiritur tata vntas i magni
 tudine sicut in motu. quia motus potest esse cot
 tinuus et vnus s magnitudo sit discontinua vt
 arguebatur. quia ergo motus non est diuisibilis
 de se sed per aliud ideo ponitur quantitas per
 accidens.

Questio.

xij

Pro q motus habet aliquam
 quantitatē et diuisibili
 tatem formaliter a quantitate magni
 tudis restat dubium copan^o tepus
 ad motu. Utrum tempus sit idem cu motu
 realiter. sic qd qtuat q motus est qtu forma
 lit^o sit ipm tempus. Dicendum q tempus e idem
 materialiter qd motus distinctus tamen forma
 liter. z per consequens qtuat q motus est qtu
 formaliter est ipz materialiter no tamen forma
 liter Contra na cuius ptes copulantur ad ali
 um terminu bz formaliter aliam cotinuitatem et
 qtuatē s. ad alium terminu copulat ptes
 tepozis et ptes motus. ga ptes tps ad nūc ptes
 autem motus ad mutatu esse. Preterea. qd
 bz ppriam magis et min^o aliud a maiozi z mino
 ri alterius det distinctam cotinuitatem et qtu
 tem ab alia. sed tempus est huiusmodi respectu
 motus. ga in miozi tpe est maioz motus si. mo
 bile sit veloc et in maiozi miozi si sit tardum
 mobile. Preterea relativa realia differant re
 aliter. sed tps et motus sunt huiusmodi. ergo zc.
 pbato minoris. ga mensura et mensurati refer
 tur realiter. sed tps est mensura mot^o ergo qtu
 tas motus non est tempus realiter. Preterea
 omnis motus est de se formaliter successiuus. s.
 non ois motus bz in se tps s. solu primus mot^o
 ergo successio cuiuslibz motus non est tps.
 Videtur ergo ppter istas rones q quantitas
 qua motus est qtuat est alia non solum a magni
 tudine sed et a tempore. ita q tres sunt species
 qtuatis pmanētis. scilicet corpus superficiet. z
 linea. et due successiue. scilicet motus z tempus
 sed. i. rationes non cogant. Ad cuius euide
 tiam pnto tres distinctioes. prima est q di
 plex e motus. s. comunis et primus. s. motus pri
 mi mobilis. alius est motus spal et secundarius
 puta omnes alia primo. Secunda distinctio
 fit ista. quod tempus est duplex. scilicet comune
 et spale. de primo tractatur. 4° phozu capitulo
 de tempore. vbi dicit quod idem est tempus
 omnium in celo et in terra et in mare et illud

Quintus.

respondet motui primo p mensura fo pot intel
ligi quod ibidem dicitur qd tempus e numer
motus. licet hoc sit comune vtriusq tempori. z ta
le temp^o spale e propzia mensura motus inferio
ris. ita q^o quot sunt motus particulares tot sunt
tempora huiusmodi spalia. Tertia distinctio
sit ista q^o duplex e mensura. quedam intrinseca
quedam extrinseca. ex^o prim. quia dura^o rei z
ultima superficies corporis. ex^o secund. loc^o

Tunc ad primam. dico q^o minor e falsa z ideo
dicendum q^o sicut tempus e idem realiter cum
motu ita z nunc cum mutato e. tamen cum illa
idemitate reali stat aliqua distinctio ex natu
ra rei. vel saltem secundum ratione propter q^o
diuersa nomina for iuntur. Ad 2° dico q^o mi
nor est falsa. si motus z tempus vniformiter ac
cipiantur. s. motus primus z tempus comunc. mo
tus inferior z tempus spale ratio tamen accipi
tur tepus comune. z motum aliquem inferior e
sic enim verum e q^o s^o velocitatem z tarditate
mobilis. in maiori tempore erit minor motus. z
in minori maior. z sic non plus concludit nisi q^o
tempus comune qd e passio primi motus distin
guatur realiter a motu inferiori. quod concedo
tamen hoc non obstante quodlibet. tempus est
idem realiter cum proprio motu cuius est pas
sio propzia z mensura. Ad 3° ad d^o q^o mensu
ra z mensura referatur realr. dico q^o veru est
de mensura extrinseca z sic comparando tempus
coe ad motus inferiores quoq^o e mensura extri
seca differt etas ab eis realiter tamen si temp^o
coe comparetur ad motum primu cuius e men
sura intrinseca non differt ab eo realiter nec sic
referatur realr ad ipsum. Sicut e de tempore in
speciali si copatur ad motu inferior e cui^o e tri
seca mensura. Ad 4° dicendu q^o licet no ois
motus habeat in se tempus coe sed solus prim^o
motus nihilominus qz licet motus hz suu tep^o
proprium qd e propzia z extrinseca mensura.

Ex his patet ad quintu argumetu q^o motus z
tempus non possit q^oitates per se. quaten^o ha
bent diuisibilitates per aliud qa motus per ma
gnitudinem z tepus per motum mo p^oposito.

Questio

Trum

plus conuenienter assi
gnet z sufficiter tres
modos relatioz z videtur q^o no na
isti tres modi fundatur super diuer
sa generalissima ergo non sunt relationes vni
generis. s. in diuersis generalissimis sunt qd vi
detur absurdum. prob^o p^one qz relatio e ide cuz
fundameto v^o aliud si idem habetur p^opositu
qa sicut fundameta snt in diuersis predicamen
tis ita relationes. si relationes sunt aliud fun
dameto tamen cum accipiuntur speciem z di
stinctionem a fundameto tanta erit distinctio
in relationibus q^ota e in fundameto distinguē
tibus. sed fundameta distinguunt genere ergo

z relationes. Pre^o aliqua sunt per se relatiua
q non continentur sub aliquo istoz modoz. ergo
isti modi sufficienter sunt assignati consequentia
e euidentis. s. propter antecesses. quia multa snt
relatiua secudu gen^o. sicut medicina refertur qa
scia z sunt relatiua perse. quia q^o d e de intelle
ctu generis est de intellectu speci. Si ergo gen^o
depedet ad aliquod sequitur q^o similiter z spe
cies. huiusmodi at relatiua sed genus non p^otinē
tur sub aliquo istoz trium modoz. Contra phi
losophus hic in lra. R^oideo q^o isti tres modi
snt bene z sufficienter assignati. vbi sciend^o est
q^o q^ois relationes habeat distinctiones specifi
cas secundu proprias differēcias. sicut z alia tri
ga latent nos z sunt ignote nobis accipimus di
stinctiones ear per fundameta per que circuloq
mur earum differentias specificas. que forte pp
earum modicam entiam latent nos ita q^o ex fun
dameto innotescit nobis distinctio earum re
lationum sine effectine siue materialiter ita q^o il
la distinctio sit extrinseca. Ad primum i op
positum nego ad psequentiā ad probationem.
dicendum q^o relatio no e ide cu fundameto re
aliter. s. sit verum de quibusda de q^o alias cum
ergo arguitur q^o tanta e distinctio in relatiu
bus q^ota in fundameto dico q^o falsum est ex
eo q^o fundameta. sunt distinguētia extrinseca
in quibus non e verum q^o equalis sit distinctio i
distincto sicut in distinguente. ex^o aia z vermis
distinguntur inter se non tamen sicut sol produ
cens vermen effectiue. z deus creans animam.
Similiter et nec e necessariam loquendo de di
stinguētib^o i extrinsecis. nam due species speci
alissime distinguuntur non tamen se totis. qa co
ueniunt in genere. z tamen differentie specificie di
stinguntur se totis. Similiter in p^oposito fnda
menta possunt distingui genere. relationes tami
erunt eiusdes generis. vñ sicut vniuersalitas po
test fundari in re cuiuslibet generis. ita non re
pugnat qn super duo distincta generalissima pos
sit fundari relatio eiusdem generis imo eiusdes
speciei. Ad secudu dicendu q^o a^ois e fal^o ad p
batione dico q^o relatiua secudu gen^o s. no con
tineantur directe sub istis modis. tamen reducū
tur ad aliquem istoz. At dicitur q^o e quasi ide
q^o philosoph^o loquitur de relatiuis per se p. illa
vero que referuntur ratione generis n referūt
p sed sola p se ips at gen^o qd refertur p se p con
tinetur sub aliq istoz triu modoz sicut ps de
scia que refertur. s. vñ ad ipsuz gen^o coe quod
sic referi reducūtur ipsa relatiua secudu gen^o
z sic possunt pertinere ad eundē modu s. non
eque p. q^otr at tertius modus distinguatur a p z
secudo. z secudus a p. dicitur infra.

Questio

Trum

primus modus rela
tiorum fuerit bñ assi
gnatus. videtur q^o non. nam ides n
f z

refertur per se ad diuersa ga alias idem dicitur bis. vt dicitur infra. scilicet idem continens refertur ad multa contenta p3. g. 2c. Preterea oia relatiua sunt opposita vt p3 in predicamentis 2 similiter in hoc eodem s. sed continens 2 cõte-
 tm: non sũ: opposita. ergo 2c. probatio miozif qz in predicamentis ca. de quantitate dicit q paruu 2 magnum respectu diuersoz non oppo-
 nuntur. Similiter duplum 2 dimidiũ ga idem e duplum ad hoc. 2 dimidium ad aliud. Pre-
 terea idemptitas e relatio rationis. g. nõ e vera relatio añs p3 qz secundũ philosophus ca. d. ea-
 dem idẽptitas e vna quando intellectus vti vno vt duobus. g. e relatio ratiois nec per cõse-
 quens e in eodẽ genere cũ relatione reali.
 Preterea. idem simile 2 equale fundatur super vnum 2 super partes vnius. vt dicitur hic in lit-
 tera. sed in omni genere e vnum. ergo idem simi-
 le 2 egle e in omni genere. male ergo dicitur q
 vmba determinate e idem 2 sic de alijs. Co-
 tra philosophũ hic in lra. Respondeo ad qdẽz
 2 dico q p3imo modus bñ e assignatus. vbi
 notandũ e q sicut sunt dictũ relationes p3imi
 modũ fundantur super rem de genere q̃tatis
 2 p3incipaliter super numerũ 2 inde fundantur
 super continua inq̃tam habet aliq̃liter ratioẽz
 numeri inter se. Ad p3m argumentũ possz ne-
 gari ma. ga idẽ pot referri de diuersa per se lz n̄
 p se p. vt dicitur i lra. cõcessa tamẽ illa maiori
 dicendũ e ad minozem. q. cõtinens pot accipi
 dupliciter. s. materialiter vel subiectiue. alio mō
 formaliter 2 sub rōe formali continetur p̄ idẽz
 continens pot referri ad diuersa contenta. sicut
 idẽz p̄ subiectiue ad multos filios. tamẽ conti-
 nentia formaliter dicunt multipliciter quotiens
 multipl̄ d̄ aliud extremũ 2 sic idem cõtinẽs
 formaliter nõ refertur per se p̄ nisi ad vnum cõ-
 tentũ. Ad 2m d̄ q relatiua cõsiderantur du-
 pliciter vno vt cõparata ad se inuicẽ alio mō vt
 idem comparatur ad diuersa p̄ mō sunt opposita
 2 non nã idẽ e generas 2 genitum vt p̄ habẽs
 filium 2 patrem p̄ non refertur ad seipsum p̄ez
 lz ad patrem eius 2 i p̄ 2 filius sunt opposita
 vt. s. ad se inuicẽ referunt 2 non alr. sic in ppo-
 sito de duplo 2 dimidio. p̄s at in predicamen-
 tis v. lt probare q magnum 2 paruum non sũt
 contraria absolute sed solum in respectu aliogn
 opposita eẽt vera de eodẽ. p q̃nto idẽ mōs
 e magno respectu huius 2 paruo respectu illi.
 Ad 3m pot dici q sicut vna e multiplex. s. vnu
 numero specie genere 2 p3opozitione. sicut 2 idẽ-
 ptitas lz ergo idemptitas numeralis sit relatio
 rōis eo q relatiuũ eẽ e ad aliud se habere. idẽz
 autem numero nõ pot ad aliud eẽ nisi ad aliud
 rōe q̃tum intellectus vtitur vno simpliciter vt
 duob. tñ idẽptitas genere sp̄e 2 p3opozitiõẽ est
 relatio realis. 2 vere e in genere relationis p3o-
 quanto h3 conditiones relationis realis. Ad

4m dicendum q sicut ens dicitur multipliciter
 ita q vnu. concedo ergo q vnum inuenitur in
 oi genere sic ens. cuz ergo dicitur q relatio idẽ
 putans non erit p3ecale in genere substantie. 2 sic
 de alijs duob. dico q suba pot sũmi duplr v. q.
 vt e res determinati generis. alio p3o eẽtia
 rei q e cõis oi generi. Dicitur quantitas pot sũmi
 duplr. vt p vt be res determinati generis q pot
 dici q̃titas mō vt p3o quantitate perfectiõis
 2 gradus eẽtialiter rei. 2 sic conuenit oi generi
 sicut q̃titas pot sũmi vt e res determinati gene-
 ris. l. p q̃titate eẽtiali. eo q differentia specifica
 d̄ q̃titas. accipiendo g̃ illa p3m. p vt dicitur res
 determinati generis sic idẽptitas fundatur sup
 vnum in substantia 2 non super vnu in alijs ge-
 neribus. Similiter intelligendum e de egle
 te 2 similitudine. Sed accipiendo 2m vt qz idẽ-
 ptitas pot fundari super vnu in suba cuiuslibz
 generis 2 similiter equalitas 2 similitudo. hoc
 enim mō oẽ ens oi eẽti cõparatũ e idẽ vt dicitur
 sum. sicut vt diuisibile. equale vt ineq̃le.

Questio

xv

Terum

secũdus modus rela-
 tionis sit bene assigna-
 tus. videtur q non. nã relatiuũ non
 est fundamentum relationis. sed po-
 actiua 2 passiue referunt. g. relatio non fundat
 super po actiua 2 passiua p̄batur ma. ga cũ
 relatiuũ sit relatiuũ rationale eẽ 2 p3ocessũ in
 infinitum in relationibus si relatio sup relatiua
 fundatur. m. p3. ga po actiua refertur ad passiv-
 ua. Pre idẽ pot referri p se ad diuersa. sed
 si p3 po actiua aliquid dicatur relative hoc
 erit ad dictũ p3 po passiua. cũ g po actiua p
 se referatur ad agere segtur q idẽ per se dicit
 ad dno. s. ad ipsũ agere 2 ad po passiua. Co-
 tra p̄s hic in lra. Respondeo q modus est
 bñ assignatus. Ad p̄m i oppo dico q ma. e
 dubia. ga relatio vt posse fundari sup aliã re-
 lationẽ. 2 per consequens super relatiuũ. sicut p
 p3ozionalitas super p3opozitiõẽ. nec tamẽ eẽt
 tũc p3ocessũ in infinitum. ga erit deuenire ad
 aliã primã relationẽ. cuius fundamẽtũ n̄ erit
 alia relatio nec p consequens relatiuũ. Aliẽ
 pot dici data maiori q po actiua 2 passiva du-
 pliciter possunt accipi vno circũscripta relati-
 one potentialitatis alio. includẽdo ipaz. p nõ
 sũt actu relatiua. 2 vt sic fundantur relationes
 si mōi. 2 sũt relatiua actu. 2 tãc n̄ fũdãt sed sũc
 qd po ex fũdamẽto 2 relatiõẽ. Ad 2m d̄ q
 sicut sunt dictũ iã idẽ fferri ad plura per se p3io
 ipossibile e. sed per se non p̄ n̄ e cõueniẽs. Dic-
 e i p3posito ga po actiua refertur p se p̄ ad po
 passiua tãtũ. lz ad ipsũ agere p se lz non p3imo.

Questio

xvj

Terum

tertius modus sit be-
 ne assignat. videt q
 non. nã ambo relatiua sunt eiusdem

Quintus.

generis aliogn relatio esset duo generalissima. sed relatiua dicta 3° non sunt in eodē genere ergo nihil refertur secundū istum modū. mi. p batur ex. x. huius ca. 9. vbi dicit q inter relatiua nō ē me^m. qz non sūt in eodē genere. 2 pōtur ex^m de scia 2 scibili q sūt relatiua 3° sicut p. 2°. oē qd hz cē in genere relationis. ppriū illius cē ad aliud. siue sit concretū denominatiuus siue sit for^m. sed cē scibile non ē ad aliud se habere. qz non dependet ad sciam. q scibile nō est in genere relationis. Contra pbs hic in lra

Respondet dicendo q modus ē bene assignatus. Ad p^m i oppo^m dicendū q mi. ē falsū ad probationē dicēdū q pbs in. x. huius loquitur de genere pbi. qle ē idē inter opposita q habent ad inuicē transmutationē vbi pzius aliquid mutatur ad mediū q ad extrē^m. 2 iō talia opposita habent medium relatiua at nō sūt alia opposita q ad inuicem habēt transmutationē. 2 iō carēt medio nec sūt in eodē genere pbi. sed b nō obstantē sūt in eodē genere logico de quo nūc ē sermo. Ad p^m dicēdū ad mō. q scibile 2 scia possunt accipi dupliciter. s. vni formiter vt ambo in actu. v^t ambo i po^m possunt 2° accipi difformiter puta vni in actu alterū in po^m. p^m habent mutuā depēdentiā sicut relatiua alio mō 2 sic ē scibile ē ad aliud se habē 2 eōuerso. naz scibile vt scibile ē secūdū se 2 cēntialr refertur ad sciaz in po^m. nec accidit scibili q sciat i potentia. nā scibile nō ē scibile nisi qz ei^m pōr esse scia. qz si cēt scibile 2 eius nō ē scia in potentia cēt scibile 2 non scibile. 2 iō in rōe eius includit scia in po^m sicut sūz per se corze^m. vt nō solum dependeat a scibili. sed ē eōuerso. Sicut est de scia in actu 2 scibili in actu. 2° at mō accipiendo ipsum non hz mutuā depēdentiā. naz scibile in p^m non dependet a scia in actu qz potest ēē scibile in po^m cui nō erit scia in actu. Contra. quomō g ille modus distinguitur ab aliis duobus supradictis. nam philosophus p hoc distinguit istuz modū ab illis qz illis ē mutua depēdētia. in isto at nō. Respondet q i illo 3° mō ē sicut alijs motua depēdētia. sed nō ē mutua depēdētia realis. sed in vno extremo ē realis 2 in alio rōis. scia ēz realiter refertur ad scibile scibile at ad sciam hz rōis. ē igitur dīa qz in pzi mō duobus ē oio mutua depēdētia realis itentio nō. 2 pp hoc dicitur q relatio inter deum et creaturam ē in tertio modo. quatenus creatura ad deum reali^{ter} refertur. de^m at ad creaturam non nisi secundum rationem.

batio minoris. qz continens ē mensura cōtēti 2 duplam mensuratur dimidio que sunt relatiua pziui modi ergo 2ē. 2° p^m q non distinguit a secūdo arguitur sic. nam sensus 2 scibile ponuntur relatiua tertij mōi. sed sensus 2 scibile referantur hz po^m actiuam 2 passiuam. qz se hnt sicut motus 2 motus. ex. 4° huius. vbi dicit q scibile ē motuū sensus. 2 motus ē pzius motus. ergo sensus 2 scibile referantur 2° 2 p cōsequens tertius nō distinguitur a secūdo.

Confirmatur qz sensus ē i po^m passiuam. 2° de anima. ergo fundat relationē si modi sensus etiā ponitur relatiua tertij modi. g 2ē. 2° p^m scia ē per se in genere qualitatis. ergo non refertur ad scibile. vt dicitur hic in lra. pna p. 3. qz qualitas cum sit absolutum non dependet secūdū se ad aliud. Contra philosophus hic in lra. Respondet hic ē vnus. modus dicendi q sūt tractatus supra exponēdo lras. q ille tert^o mod^o sic distinguitur a pziuo. nam mēsurā est duplex quedā quantitatiua 2 illa pertinet ad pziuum modū quedā perfectionis 2 illa pertinet ad 3^m modū. alias non differret a p sic intelligendū q in p^m relatiua se habēt sicut excedens 2 excessum. ita q excessum aliquotiens sumptū reddat ipsā correlatiuū q ē excedēs. additur et q mēsurā perfectionis que pertinet ad 3^m modū sū datur super cēntiaz omnem quatenus omnis essentia ē sensibilis 2 scibilis potens actiue mēsurare sensum v^t sciam. sed mēsurari passiuē fundatur super ipsum habitum scientificum q ē de genere qualitatis. Contra pziuum dicitur arguitur sicutum qz nō oē contentum mensurant continens qz itatiue. aīz p. 3. de quibusdam numeris. nam quinar^o non mēsurat quaternario licet cōtineat ipsum ergo excedens 2 excessum non se hnt p^m vt dicebatur. 2° p^m mēsurat motum mensura quantitatiua pertinet ad pziuum modum 2 tamen tempus nō excēdit motum nec aliquotiens sumptū reddat ipsā si motus sit infinitus secundum viā philosophi

Contra illud q additur appropziando istū modū obiecto 2 habitui cognitiuo. arg. ii. naz in omni genere est aliquid pziuum q est mēsurā omnium in illo genere. ex. x. huius. ergo circū scripto oī alio habitu de genere qualitatis est aliquod in genere substantie qd mēsurat cēntiā omnium illius generis. similiter ē in alijs generibus. Dicendus ergo aliter q tertius mod^o distinguitur sic a pziuo qz relatiōes pziui mōi fundantur pziue supra rem de genere quantitatis relationes vero secūdi modi fundantur super rem de genere actionis 2 passionis 2 super p^m agēdi 2 patiēdi. q possūt cē in multis generibus 2 non solū in genere sbe nam omnes forme pnt cē actiue pziue qz itas 2 forma relatiua relatiōes at tertij mōi fundantur i omni. re cuius cuius generis ē super yd cam in mente diuina

Questio xvij
Ter tertiū modus distinguitur a duobus pziuis. arguitur pziuo q nō. 2 specialr a pziuo modo. naz mensura 2 mēsuratum referuntur tertio mō referuntur etiā pziuo modo. ergo tertius non distinguitur a pziuo.

quanto est mensura et perfectio ydeati. pnt etiaz fundari super res diversorum generu p quanto omnis res cuiuscunq generis intelligibilis et scibilis. et pot mensurare habitum cognitivum q est de genere qualitatis. p ergo ex dictis q modo tertius modus distinguitur a duob primis. na non distinguitur ab eis per mutam dependentiam vel non mutam. vt dictum est. sed per fundamenta. quia primus modus fundatur p se super rem de genere actitatis. secundus autem super rem de genere actionis et passionis vel super pncipia agendi vel patiendi q sunt pot activa vel passiva tertius vero super rem cuiuscunq generis p qto in omni genere est dare vnu primum qd est mensura omnium alioru pot etia fundari super res diversorum generum modo pposito. Sed est vnu dubium qualiter scientia mensuretur a scibili. vbi sciendū q scia est duplex. qdam speculativa quedaz pratica. pratica est duplex. vt dictum fuit in p libro. et etiam habetur 3° de aia. ca^o de monente. qda ordinata in ipsius operari et h est practica vltis. quedam est operativa imediate et h est practica particularis pura scia artificialis loquendo de scia pratica et speculativa p^o ipsius scibile mensurat sciam pzo qto talis scia causat a rebus. fz loquendo de scia operativa ibi ipse scibile hz rōez mensurabilis et ipsa scia rōez mensure ex eo q artificialia causantur a scia practica q est ars vt dictum fuit 3° huius. et supra in eodem quinto ca^o de causa hoc modo se habent oia naturalia ad scientiam dei sicut artificialia ad sciam nostram qa scia dei est ca rerum sicut mensura. Ad primum in opp^o p^o ex dictis q mensura et mensurat um aliter se hnt i p^o quas in tertio. Ad secundum dicendū q sensus est eg^o uocus ad ipsam pot^o naturalē scitua. et ad ipsa actū sentienti. sensus p^o fundat relationē secundū mōi. et sic pcedit rō ad op^o et sua confirmatio sic enī est potentia passiva sensus at. 2° fundat relationē tertij mōi. sicut intelligendū est de intellectu et sic sensus mensurat a sensibili et intellectus ab intelligibili. Ad aliud concedo q scia est in genere qualitatis et non per se in genere relationis qa diversorum generum et non est nihilominus in scia que est hinc est proximum fundamentū relationis tertij modi et sic est in genere relationis de nominatiue sicut quaternarius q est de genere quantitatis fundat dupliciter. que est in genere relationis.

Questio

xviii

Trum idem refertur ad duo vel ad plura p se videtur q sic. na idē pntes dī ad multa contenta sicut vn^o numer^o pntet multos. Sicut vna pot^o activa refertur per se ad ips agere. et ad pot^o passiva. sicut idē p^o dicitur per se ad plures filios. Pre^o ad quicqd dependet vel refertur genus ad idē dependet et refer

tur species q spēs refertur ad suū propriū correlative ad relatiū generis et ad utruq per se. ex^o duplum q est species multiplicis refertur ad suū submultiplex qd est correlative multiplicis et ad dimidium qd est propriū correlative. Pre^o spēs per se refertur ad genus secundū p^o p^obirū. sed spēs per se refertur ad indiuidua q idem per se refertur ad plura. p^obatio minorū spēs p indiuidua diffinitur cum dī q spēs est qd predicatur de plur^o discretibus numero. i. de indiuiduis. qro vel indiuidua ponuntur in diffinitione spēs sicut genus. vt sicut subiectum vel sicut correlative n^o vt gen^o vel subz p^o sicut correlative. Contra. qa tūc idē bis diceret. quod p^o hz per inconnēcti bic i lra. Respondeo in ista qstione primo premitam vna distictōez fō oīdā triplicē conclusionē. Quātū ad p^o sciendū q aliqd puenire alicui puenit dupl^o. v^o p se p^o alio mō per se non p^o illud cōpetit alicui p se p^o quod ppetit ei per suā spēs et p^o p^o rōem specifiā. Sed illud cōpetit alicui p se n^o p^o quod cōpetit sibi per cās in se nō tū propriā rōez specificā. et hinc est q illud q ict per se et p^o mē adequatē et fz q ips n^o at quod inest per se n^o p^o p^o mē b^o tres inest sic yfoebeli. Quātū ad 2° fit ista p^o p^o ipossibile est idē ferri ad plura per se p^o hāc ostēdo sic. quia si sic. ergo vna relatio est essentialiter splures consequens est falsus. qz aīa p^obatio p^one quia nō est eadem habitudo perse primo ad plura sed relatio est habitudo secundū se. ista qz relatio esset rō referendi vni ad plura per se p^o hāc necessario plures cōtialiter. Dices q essent plures relationes. ita q referi ad plura distinctis et propriis relationibus. et ad quodlibet per se primo. Contra. quia vnam relationem est vna relatione relatiuum. sicut vnus albus est vnica albedie albi. ergo si penes plures tales relationes iam non erit idem relatiuum nisi materialiter et subiective. Pre^o ad principale quia si sic tunc idem haberet plures diffinitiones proprias consequēs est falsum. ergo et aīa p^o batio consequentē qz etiam per vtrumqz correlative eq primo diffiniretur nam secundū p^o p^obirū i relatiōis oī in vtrozūqz rōibus vtrūqz vti falsitas pntis est euidēs et pbat qz tūc posset cognosci p vna diffinitōez et n^o p alia. Pre^o si sic. vel idē relatiū est plura relatiua. v^o idē fil^o erit et n^o erit. pntis est euidētē fals^o qz ad vtrūqz p^o p^obatio p^one dēt q. c. referatur ad. a. et ad. b. ad vtrūqz per se primo. tūc dīstrctō. a. potest referri ad. b. et destruetō. b. ad. a. quia ergo correlative simul sunt et non sunt vel dabis q ipsum. c. est quo relatiua vel q destruetō. a. similis est et non est. nam destrueretur dīstrctō. a. et manebit manente. b. Secunda conclusio fit ista non est impossibile idem referri ad plura per se non primo. hoc apparet per duo vtra

Sextus.

argumenta posita i pede. nam ad dimidiam
 refertur duplum per se primo vt ad proprium
 correlatiuum. sed ad correlatiuum sui generis. s.
 ad submultiplex referit p se no primo. s. spcs
 refertur pzo ad gen^o vt ad pimum. correlatiuum
 sed ad idiuidua p se no pzo. sic g itelligenda e
 ista conclusio. q idem potest referri ad diuersa
 no pzo. qz pmo z p se ad correlatiuum p pzius
 z p se no p ad correlatiuum sui generis. vel ad a
 aliud. 3° conclusio fit ista. qm refertur idem ad
 duo ad vnu p se p ad aliud p se no pzo. post o
 illo ad quod refertur p se. pzo necessarium po
 nitur correlatiuum p se no pzo. no tam e neces
 sarium e conuerso. sed pot e p se correlatiuus si
 ne pzo correlatiuus. hanc ondo sic. qz si n ergo
 vnam extremum correlatiuum simul e z no est
 consequens e falsum. ergo z antecedens. pbat o
 consequentie. correlatiua snt simul z non sunt.
 refertur ergo. a. ad. b. per se primo puta dupli
 ad dimidiam z ad. c. p se n pta ad submultiplex
 tunc existente. b. i. dimidio necessario est. a. i. du
 plum cuius est per se primo correlatiuum sed o
 structo. c. i. submultiplici quod e per se correla
 tiuum dupli: z non primum destruitur. a idest
 duplum. si ergo b. i. dimidium posset ee no exis
 te. c. i. multiplici siml esset z non esset ipm. a. i. du
 plum. quia esset ad esse dimidij z destrueretur
 per se ad destructionem per se correlatiui qd e
 multiplex. z ideo non potest ee. b. destructo. c.
 verumtamen quia ipm. c. i. submultiplex quod
 e per se correlatiuum ponit tantum ee generis
 z non ponit necessario aliquid posterius ipo ge
 nere. io ipm. c. i. submultiplex quod e p se corze
 latiuus potest esse non existente. b. i. dimidio qd
 est primum correlatiuum. Ad pimum in oppo
 sitis de continente z contento z de potentia ac
 tiva in comparatione ad passiuam z agere o pa
 tre dicto ad plures filios. patet ex his que dic
 ta sunt superius. naz continens licet sit id e ma
 terialiter z subiecte ad plura contenta ad que
 refertur per se primo: est tamen plura continen
 tia formaliter. nam proprijs z distinctis relatio
 nibus continentie refertur ad quodlibet illoz.
 Similiter dicendam est de patre dicto ad plu
 res filios de potentia autem actiua dictum est
 q refertur ad potentiam passiuam per se pzo.
 sed ad agere per se non primo z hoc non e icon
 ueniens vt patet ex secunda conclusione. Ad
 aliud per idem. nam vt ps ex pdictis. spcs refer
 tur per se primo ad suum pimum correlatiuum.
 vt duplum ad dimidiam sed refertur ad corze
 latiuus sui generis per se non primo scilicet ad
 multiplex. Ad tertium dicendam p idem q
 species refertur p se primo ad agens. sed ad in
 diuidua per se no pzo. Ad aliud i oppo^o de
 pbi. d. eedn q si itellis p se que pzo dicitur
 ad itelligentem z ad itelligibile idem bis dicer
 retur. vel dato q referatur ad vtrumqz non

tam eque primo vel non relatione eiusdes ge
 neris. nam respectus quo accidens dependet. a. i.
 subiectum e respectus extrinsec^o adueniens vt
 dicitur i septimo huius. nec e respectus de ge
 nere relationis fm se.

Explicit liber quintus.

Questio

Prima.

De circa librum

sexto. vtrū scia practica for
 tiatur suam ee practica ex or
 dine ad fine que e praxis t
 ex obiecto. videtur q ex si
 ne. na 3° de aia dicitur q in
 intellectus extensione fit practicus z differt a spe
 culatio sine. Pre. b. d^r q prax ca e minus
 nobilis q speculatio quia e gra vsus. h autem
 argumeta no valent nisi vsus eet p se amil praxi
 ci bitus. Pre. 2° huius dicitur q huius spe
 culat. ue e vitas. practice vo opus. Contra h
 hic i littera qui distinguit sciam practica ta ac
 tinam qz faciuam a speculatio penes obiectus
 vel subiectum. Rūdeo in ista qoe p aliq sup
 ponetur. 2° ad qoem dicit. Quatu ad p^o os
 h psupponē aliq q i p sunt onsa i plogo hui^o et
 et in. 5° p^o e q sit praxis. 2° e q duplex e finis
 .f. sinisgra. cui^o. z finis q de quo dictum i gto
 libro. Dicit 3° q extēho q scia practica extēdi
 tur ad praxim stat i duplio relatōe. vt respectu
 aptitudinali. s. i respectu pozitatis natural^o z in
 respectu conformitatis 4° os psupponē q scia cā
 tur ab obiecto z a potētia mediate acti vt a du
 abas cāis pialibus itegratibus vnam totalem
 cām effectiuam. Quātam ad 2° e opinio que
 dicit q illud a q scia diuidit practica e finis qui
 e ipsa praxis. p q opione arguit p anctoritates
 positas i pede. Pre. p idem sic. scia ū of pra
 tica ex obiecto. g ex sine. pna e enidens. pbat o
 aūtis dupli. p quia intellectus extensione snt pra
 ticus tertio de aia. quod non e verum nisi o eo
 dem intellectus pns speculatio z postea exten
 so ad opus. ergo circa idem obiectum pot esse
 consideratio speculatio z practica z per conse
 quens non erit practica ex obiecto. Secūdo
 sic. quia medicina diuiditur in practica z spe
 culat nam. z tamen ipsa e de aliquo eodē subie
 cto sic vel sic accepta. s. de sanitate vel corpore
 sanabili. Alius doctoz p eadem opinione ar
 guit sic. ratio qui dicitur rei accipit p se causa
 eius ex quibus hēt ee p se z essentialiter. sed si
 nis per se noticie practice e p se causa eius. ergo
 ratio quiditotina noticie practice accipitur a p
 se sine eius qui est opus seu praxis ex secundo
 huius. Preterea noticia practica est illa que
 conformiter se habet appetitu recto. ex sexto